

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Institut vykázání a zákaz vstupu a jejich úloha při řešení
domácího násilí**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
JUDr. Miroslava KEJDOVÁ, CSc.

Vypracoval:
Petr BEDNAŘÍK

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Institut vykázaní a zákaz vstupu a jejich úloha při řešení domácího násilí“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 26. února 2009

.....
Petr Bednařík

Poděkování

Děkuji paní JUDr. Miroslavě Kejdové, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce Kateřině Bednařkové za morální pomoc a podporu, kterou mi poskytovala při zpracování mé bakalářské práce, ale i při celém studiu, a které si nesmírně vážím.

Závěrem bych chtěl poděkovat svým kolegům v zaměstnání u Policie ČR, kteří mi byli nápomocni radou, osobní zkušeností i poskytnutím písemných materiálů ke zpracování mé bakalářské práce.

.....
Petr Bednařík

OBSAH

Úvod	2
1. Domácí násilí	4
1.1. Definice domácího násilí	4
1.2. Příčiny domácího násilí	6
1.3. Druhy a formy domácího násilí	7
1.4. Fáze domácího násilí	9
1.5. Nejčastější mýty o domácím násilí	12
1.6. Dílčí shrnutí	16
2. Účastníci domácího násilí	17
2.1. OBĚŤ - ohrožená osoba a její charakteristika	17
2.2. Syndrom týrané ženy	18
2.3. Agresor - násilná osoba a její charakteristika	20
2.4. Dílčí shrnutí	22
3. Zákon na ochranu před domácím násilím č. 135/2006 Sb.	23
3.1. Podstata zákona na ochranu před domácím násilím	23
3.2. Dílčí shrnutí	25
4. Zásah Policie ČR při domácím násilí a vykázání násilné osoby	26
4.1. Vykázání násilné osoby	26
4.2. Vydání rozhodnutí o vykázání	27
4.3. Zákaz vstupu do společného obydlí	30
4.4. Dílčí shrnutí	31
5. Nový zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	32
5.1. Oprávnění policie při domácím násilí vycházející z nového zákona o Policii ČR	32
5.2. Vykázání - komparace nového a starého zákona	34
5.3. Úloha vykázání při řešení domácího násilí	36
5.4. Dílčí shrnutí	37
6. Domácí násilí z mého pohledu	38
6.1. Můj pohled na domácí násilí	38
6.2. Můj názor na „Institut vykázání“	41
6.3. Úloha sociálního pedagoga při domácím násilí	43
6.4. Dílčí shrnutí	45
7. Kazuistický případ domácího násilí	46
7.1. Případ paní Š. K.	46
7.2. Závěr z kazuistického případu	49
Závěr	51
Resumé	53
Anotace	55
Seznam použité literatury	57
Seznam příloh	58

Úvod

Za téma své bakalářské práce jsem si vybral „institut vykázání a zákaz vstupu a jejich úloha při řešení domácího násilí“. Jak již z názvu tématu vyplývá, tak oba pojmy vykázání, tak i zákaz vstupu, se vážou ke společenskému sociálně patologickému jevu obecně nazývaném domácí násilí. Domácí násilí je celospolečenský problém, o kterém se v naší společnosti až do nedávné doby příliš nehovořilo. Přitom jde o jev, který ke společnosti dlouhou dobu patřil, i když se nejednalo o domácí násilí v podobě, o které mluvíme v současnosti. Vždyť od samotného vzniku soukromého vlastnictví měl muž ve společnosti dominantní roli a žena byla osobou jemu podřízenou, neboť muž byl ten majetný a ten, kdo měl právo rozhodovat a žena, z podstaty jak finanční, tak i celkové závislosti, byla naopak tou, kdo musel poslouchat. Taková závislost ženy na muži vedla k položení prvních základů současného fenoménu nazvaného domácí násilí, na jehož začátku byl v postavení násilné osoby určitě muž. S postupným vývojem společnosti, zejména se zrovnoprávněním postavení ženy ve společnosti, role násilníka a jakoby ochránce rodiny přešla v některých případech z muže na ženy a tak již domácí násilí přestalo být výlučně spjato s násilníkem mužem.

Pod domácím násilím si mnoho lidí představí jenom situaci, že muž bije manželku a že obětí násilí musí být vždy pouze ten fyzicky slabší a o to je pak opačná situace těžko uvěřitelná, neboť jak by bylo možné, že křehká žena by se mohla dopouštět násilí na silném muži a tento by se takové násilí nechal líbit, aniž by se mu bránil. V praxi se to ale přesto stává, i když statistiky odhalených případů násilí zatím jednoznačně hovoří v neprospěch mužů.

Před tzv. *sametovou revolucí* bylo domácí násilí v naší republice úplné tabu. Byl to problém, který se přece u nás nemůže vyskytovat. O domácím násilí se začalo otevřeně hovořit až v roce 2001, kdy na základě usnesení vlády České republiky došlo k vypracování a provedení informační kampaně, čímž se domácí násilí stalo problémem a bylo možné o něm celospolečensky diskutovat. Zároveň tímto došlo k motivaci v legislativní rovině v hledání zákonodárných úprav, které vyvrcholili v přijetí zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, kterým došlo ke změně některých zákonů, zejména pak k doplnění zákona č. 283/91 Sb., o Policii České republiky. Zákon jistě znamenal alespoň částečný krok k ochraně obětí před domácím násilím a zároveň poskytl zbraň Policii ČR v návaznosti na další instituce v boji s tímto jevem.

Jedním z opatření v boji s domácím násilím by jistě bezesporu mohl být institut vykázání násilné osoby ze společného obydlí. Vykázání má v současné době povahu netrestního charakteru a proto tímto dotčená násilná osobě není nijak kriminalizována. V samotné praxi však většinou uvedené tvrzení tak docela neplatí, neboť v drtivé většině případů společně s vykázáním násilné osoby dochází i k jejímu řešení v trestně právní rovině pro podezření ze spáchání přestupku či trestného činu. Samotné vykázání je oprávnění, které může uplatnit pouze policista Policie ČR, a v zákoně na ochranu před domácím násilím zaujímá stěžejní místo prvního opatření.

Cílem mé bakalářské práce je obecný popis samotného sociálně patologického jevu označeného jako domácí násilí, ale zároveň i na pochopení tohoto latentního problému. Dále se zde pak snažím o popis institutu vykázání dle zákona č. 283/91 Sb. o Policii České republiky ve znění zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím a dle současného nového zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ale také o jejich vzájemnou komparaci. Také se v práci snažím o nastínění svého názoru z pozice policisty Policie ČR na předmětnou současnou právní úpravu a možnost uvedení svých představ dalšího vývoje oprávnění vykázat násilnou osobu. Zároveň zde uvádím pohled na domácí násilí z pozice sociálního pedagoga, a jakým způsobem a jaké znalosti a zkušenosti právě může sociální pedagog využít při řešení tohoto sociálně patologického jevu.

Konkrétním cílem a hypotézou práce je zhodnocení vykázání násilné osoby ze společného obydlí, a zda vykázání pomáhá v boji s domácím násilím. Práci jsem se snažil zpracovat formou odborné eseje s vyjádřením svých osobních názorů a postojů k této problematice.

Na závěr práce uvádím kazuistiku konkrétního případu domácího násilí, se kterým jsem se ve své praxi a svém okolí setkal. V tomto případě domácího násilí došlo ze strany Policie ČR k aplikování oprávnění vykázat násilnou osobu ze společného obydlí.

1. Domácí násilí

Než se dále v bakalářské práci začneme zabývat tzv. institutem vykázání nebo zákazem vstupu do společného obydlí, tak bychom si měli vysvětlit celou širokou oblast, která tyto dva pojmy zahrnuje. Ta, jak již ze samotného názvu tématu částečně vyplývá, se obecně nazývá **DOMÁCÍ NÁSILÍ**. Co vlastně znamená domácí násilí? *Domácí násilí je častým jevem a je považováno za jednu z nejnebezpečnějších forem agrese, která je nejméně viditelná a kontrolovatelná, nejvíce podceňovaná a v důsledku toho velmi špatně postižitelná.*¹ Jde o násilí probíhající napříč sociálním spektrem, které se vyskytuje ve všech společenských vrstvách. Dle různých výzkumů je odhadováno, že domácí násilí postihuje v naší zemi minimálně 16 % partnerských vztahů a agresorem může být muž i žena a rovněž tak tomu je i u oběti.

Jak vysvětlit z čeho vznikl pojem domácí násilí? Pojem domácí násilí je různými autory a v různých publikacích uváděn jinak, takže se dá říci, že přesná normativní definice pojmu domácí násilí není. Pojem domácí násilí vychází z překladu anglického sousloví *domestic violence*. Když se na pojem podíváme z nejobecnějšího hlediska, tak se dá říci, že se jedná o násilí, ke kterému dochází doma, myšleno tím tam, kde spolu alespoň dva lidé žijí a bydlí. Násilí lze definovat jako „*záměrné použití nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě nebo skupině či společnosti osob, které působí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání nebo újmu*“.²

1.1. Definice domácího násilí

V odborné literatuře autorka L. Čírtková domácí násilí definuje jako násilí, které se odehrává mezi partnery, kteří jsou anebo byli spojeni společným soukromím a obvykle sdílí řadu společných položek (bydliště, finance, děti, okruh známých atd.) K určujícím, typickým znakům domácího násilí patří především:

- **Soukromí jako místo, kde dochází k partnerskému násilí**

K domácímu násilí dochází uvnitř reálného osobního vztahu mezi mužem a ženou, které může mít podobu manželství nebo podobného déle trvajících relace (druh – družka).

---

¹ Bednářová, Z.: Pomoc obětem domácího násilí a jejich dětem. Sociální politika, č. 5 z roku 2000, str. 10.

² Definice Světové zdravotnické organizace (World Health Organisation, též SZO), která je agenturou Organizace spojených národů

Agresor na svoji oběť útočí na soukromé půdě (nejčastějším místem je společný byt), eventuelně jinde v ústraní, kam nedosahuje veřejná kontrola. Oběť je zde v průběhu fyzického, psychického či sexuálního napadání vždy izolována od možnosti jakékoli pomoci zvenčí.

- **Opakování a postupný nárůst intenzity násilných incidentů**

Domácí násilí má svou příznačnou dynamiku. Předchází mu často snaha izolovat partnera od ostatního sociálního okolí. Vlastní domácí násilí začíná drobnějšími výpady a útoky na partnera. Zatímco zaražená a zasažená oběť je zaskočena a má tendenci útoky omlouvat jako ojedinělé excesy, tak agresor stupňuje intenzitu svých ataků a také zkracuje intervaly klidu (mizí fáze kání a slibů rodinné pohody).

- **Specifičnost příčin a kořenů domácího násilí**

Domácí násilí je unikátní i po stránce motivace. Téměř všechny teorie zdůrazňují, že násilí mezi mužem a ženou uvnitř partnerského vztahu má zásadně jiné pohnutky a posilovače než běžné kriminální násilí. Jednoduše řečeno domácí agresor není kriminálník a sám se za něj nepokládá, nemá totiž pocit, že by páchal velké nepravosti. Domácí násilí není instrumentální, ani typicky afektivní (páchané ve stavu silného emočního rozrušení), jeho psychologickou kvalitu nejlépe označuje výraz „*týrán* *partnera*“.³

Pro potřeby policistů Policie ČR byl pojem domácí násilí stanoven závazným pokynem policejního prezidenta a jedná se o domácí násilí v případě, že má tyto charakteristické znaky:

a) opakovatelnost - jde o jednání, které má svůj vývoj a dochází opakovaně k jeho projevům, často i po velice dlouhou dobu; domácí násilím není ojedinělý a jednorázový incident, byť se závažnými následky,

b) postupný nárůst intenzity – domácí násilí začíná zpravidla psychickým násilím a zpravidla se přidává násilí fyzické; útoky jsou zpočátku vedeny proti lidské důstojnosti, posléze proti zdraví, a mohou vyústit v útoky proti životu,

c) jasná role – k násilí dochází mezi blízkými osobami, kde lze diferencovat roli násilné a ohrožené osoby, jejich vzájemné postavení je nerovné a role se v průběhu incidentu nemění,

---

³ Čírtková, L.: Forenzní psychologie, Plzeň: POLS Aleš Čeněk 2004

d) páchaní násilí v soukromí – k násilí dochází zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí společného obydlí, ale i na jiných místech, např. chata, hotel apod.; jednotlivé útoky zapadající do schématu domácího násilí se však mohou vyskytnout i na veřejnosti.⁴

V podstatě s tímto výkladem definice domácího násilí korespondují i další odborníci, kteří model domácího násilí charakterizují klíčovými znaky, mezi které patří výskyt násilných incidentů (násilí), opakující se násilí (opakovanost), vzrůstající intenzita násilí (eskalace) a jasné dělení rolí na násilnou a ohroženou osobu (asymetričnost vztahu), i když přesné vymezení pojmu dosud nebylo stanoveno.

1.2. Příčiny domácího násilí

Než se začnu popisovat jednotlivé druhy a formy domácího násilí, tak bych se chtěl zamyslet nad příčinou, tedy co je důvodem toho, že v partnerském vztahu dochází k povyšování se jednoho partnera nad druhým a prosazování jeho moci? Na to není jednoduchá odpověď. Dříve se o domácím násilí hovořilo jako o násilí páchaném výhradně na ženách a domácí násilí bylo považováno jako produkt typické mužské společnosti. V případech domácího násilí šlo o uplatňování moci a kontroly v duchu psaných i nepsaných norem doby a agresivní muži týrající své ženy věřili, že budou společností tolerováni. Dnešní názory na příčiny vzniku domácího násilí počítají s více příčinami, která zde působí současně, vzájemně se prolínají a posilují a v každém konkrétním případě se objevují různě zastoupeny.

Samotné příčiny vzniku domácího násilí můžeme rozdělit na čtyři ovlivňující faktory :

- 1) Společnost (převládající názor společnosti)** – stav společnosti a existence mýtů pomáhá ospravedlnit a bagatelizovat násilí za zavřenými dveřmi
- 2) Konkrétní sociální prostředí a životní situace (situační faktory)** – nezaměstnanost a jiné stresové faktory a situace mohou usnadnit vznik domácího násilí
- 3) Rodina** – zde se odráží dění v rodině, zejména kvalita vztahu mezi dospělými partnery a to, kdo a jak uplatňuje v rodině moc a kontrolu

---

⁴ Závazný pokyn policejní prezidenta č. 179 ze dne 27.11. 2006

4) Jednotlivec – zde je zahrnuta individuálnost osobnosti každého jednotlivce, jde zejména o povahové zvláštnosti útočníka jako je např. sklon k agresivnímu chování, negativní emocionalita, sebestřednost apod.

1.3. Druhy a formy domácího násilí

Domácí násilí lze rozdělit na jednotlivé druhy, avšak z hlediska ohrožené osoby se zpravidla neděje pouze jeden druh násilí izolovaně, ale dochází většinou k jejich prolínání.

Jako základní druhy domácího násilí pak lze uvést :

a) Fyzické násilí - je nejvíce viditelné, neboť zpravidla zanechává stopy v podobě modřin, jizev, popálenin, zlomenin, zaschlé krve apod. Jde o brutální bolestivé útoky, které sebou nesou riziko poškození zdraví, a v extrémních případech může tento druh násilí vyústit v přímé ohrožení života. Mezi projevy fyzického násilí patří např. bití, píchání ostrými předměty, řezání, pálení, svazování, trhání vlasů, škrábání, ohrožování předměty nebo zbraněmi, kroucení rukou, odpírání jídla či spánku apod.

b) Psychické násilí - souvisí s násilím fyzickým nebo se může odehrávat samostatně. Zpravidla stojí na počátku rozvíjejícího se řetězce násilí fyzického, později je ohrožená osoba vystavena současně fyzickým útokům i nadávkám a ponižování. Je obtížně dokazatelné, neboť na první pohled není zřejmé, zda je osoba skutečně psychicky týraná. U psychického násilí si zprvu ohrožená osoba nemusí uvědomovat, že jde o násilí, např. mocenská opatření související s žárlivostí si vykládá jako velkou lásku apod. Psychické násilí zahrnuje zejména soustavné ponižování, hrubé nadávání, urážení, zesměšňování na veřejnosti, vyhrožování, zastrasování, snižování osobních kvalit, znevažování schopností ohrožené osoby, využívání mocenských privilegií, ale lze mezi ně zařadit také násilí emocionální a sociální, které, pro lepší pochopení, uvádím samostatně níže.

- **Emocionální násilí** je orientováno na osoby, zvířata a věci, ke kterým má ohrožená osoba citový vztah nebo na nejbližší lidi z okolí ohrožené osoby (děti, rodiče, sourozenci apod.), Je zde vyhrožováno jejich fyzickou likvidací nebo přímo zahrnuje ničení věcí patřících do osobního vlastnictví ohrožené osoby či věcí, ke kterým má vztah a představují nenahraditelnou vzpomínku, např. fotografie, dárky od rodičů, zděděné předměty jako památka na předky apod.

- **Sociální násilí** se zaměřuje se na sociální postavení a prostředí oběti a zejména zahrnuje izolování ohrožené osoby od ostatních lidí, zablokování telefonu, zákaz vycházení z bytu, kontrola času a sociálních kontaktů apod. V případě, že ohrožená osoba ztratí kontakt s vnějším světem, nemá možnost prodiskutovat svůj problém a srovnávat, dochází u ní k deformaci vnímání reality - normou se pak stává to, co žije, tedy dennodenní násilí.

c) Ekonomické násilí - dotýká se základních potřeb ohrožené osoby, jako je jídlo, bydlení, ošacení apod. a zahrnuje zejména zákaz docházení do zaměstnání, potřeba doprošování se o peníze a s tím spojená kontrola vydávání peněz. Kontrola peněz spočívá v požadování vyúčtování i nepatrných částek, odmítání financovat stravu, platit nájem, poskytovat ošacení, odebírání peněz, znemožnění disponovat společným účtem apod. V poslední době se rozšiřují případy, kdy si násilná osoba vzala vysoké půjčky, které nesplácela a protože smlouva o půjčce byla uzavřena za doby trvání manželství, firmy vymáhají tyto pohledávky na ohrožené osobě, zatímco násilník není k dohledání.

d) Sexuální násilí - je rovněž hůře rozpoznatelné a dokazatelné, neboť zpravidla také nezanechává stopy a odehrává se v intimním prostředí bez svědků, v některých vyhocených případech jsou svědky děti. Sexuální násilí v sobě zahrnuje znásilnění, vynucování si sexuálního styku nebo sexuálních praktik proti vůli ohrožené osoby, sexuální napadání nebo napadání erotických částí těla, jednání s ohroženou osobou pouze jako se sexuálním objektem.⁵

Uváděné druhy násilí jsou již finálním výsledkem stavu jednání agresora s obětí při domácím násilí, s jakými se můžeme, v našem okolí, nejčastěji setkat. Snahou agresora je získání moci nad svoji obětí a tím její úplné ovládnutí. K dosažení svého cíle agresor nejčastěji volí takové formy násilného jednání, které odpovídá jeho požadovanému způsobu násilí vůči oběti. Většinou se i zde z hlediska ohrožené osoby formy násilí často prolínají a zpravidla se nedějí izolovaně.

Mezi nejčastější formy násilného jednání agresora vůči oběti násilí pak lze uvést:

a) Fyzické týrání – jedná se o přímé násilí agresora vedené proti jeho oběti spočívající v různých fyzických útocích, jako jsou facky, kopance, rány pěstí, škrcení nebo dokonce ohrožování zbraní. Násilí pak kromě oběti může být namířeno i proti dalším osobám jako jsou děti, zvířata apod.

---

⁵ Zdroj: Acorus, občanské sdružení poskytující osobám ohroženým domácím násilím. Dostupné na internetové stránce: <http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasilii.html>

b) Psychické týrání – jedná se o násilí vycházející z verbálního projevu agresora, při kterém dochází k nadávkám na adresu oběti, bezdůvodnému obviňování oběti, jejímu podceňování, ponižování a zesměšňování ve společnosti, vyhrožováním fyzickým násilím ovlivňováním dětí apod.

c) Sociální izolaci – jedná se o kontrolu nad životem ohrožené osoby, kontrolu jejího volného času, zákazu styku s přáteli a příbuznými, zákazu vycházení a tím dochází k uzavření rodiny. Dalšímu projevy sociální izolace oběti jsou nečekané kontrolní návštěvy či telefonáty, neustálé snižování vlastního já oběti tím, že pokud má mužské známé, tak je „kurva“, pokud zase naopak ženské kamarádky, tak je „lesba“, při kontaktu s rodinou ji tvrdí, že se „schovává za mamčinu sukni“ apod.

d) Zastrahování – jedná se přímou demonstraci síly spočívající v křiku či výhrůžkách ohrožené osobě např. vraždou, opuštěním rodiny, sebevraždou apod., tak i v nepřímém zastrahování spočívající ve vyhrůžkách vlastní sebevraždou. Bývá často součástí fyzického i psychického týrání, ale i v dalších formách týrání.

e) Vyčerpání – spočívá v zejména v odpírání spánku ohrožené osoby, dále v odpírání stravy, pití anebo nucení k nesmyslné a stále se opakující práci čímž v důsledku této trýzně je ohrožená osoba zcela vyčerpána.

f) Citové týrání – spočívá v neustálém vyvolávání pocitu viny u ohrožené osoby, odpírání jí pozornosti, předkládání mileneckého poměru, nadávkách apod.

g) Ekonomické týrání – jedná se o znemožňování přístupu k rodinným příjmům nebo neposkytování finančních prostředků na chod domácnosti, čímž dochází k ekonomické fixaci ohrožené osoby.

h) Vydírání – částečně se prolíná a souvisí se zastrahováním i citovým vydíráním, ale zejména při tomto dochází k vydírání ohledně nezletilých dětí, kdy ohrožená osoba je označována za špatného rodiče a je jí vyhrožováno, že v případě odchodu od partnera přijde o jejich společné děti.

1.4. Fáze domácího násilí

Domácí násilí není jednorázovým činem. Má svou vlastní dynamiku, tzv. „kruh domácího násilí“ neboli také „spirálu násilí“. V násilném vztahu se totiž střídají tři faktory: láska, naděje (že se vše zlepší – partner se změní) a strach. V násilném vztahu

se střídají nejen uvedené tři faktory, ale také různé fáze neboli etapy. Jedná se o cyklicky se opakující etapy, kdy se střídá období násilí s obdobím klidu a odpuštění. V propagačních materiálech k domácímu násilí⁶ jsou uvedeny dva modely jednoho cyklu násilí, které mi připadli pro pochopení jednotlivých fází nejnvýstižnější.

První model je charakteristický třemi na sebe navazujícími a opakujícími se fázemi.

- **Fáze 1 : *Růst napětí v rodině*** – tato fáze bezprostředně předchází období týrání, tedy útoku proti osobě oběti. Je charakteristická stupňováním napětí, které může být vyvoláno různými problémy, jako jsou ekonomického, osobního či zdravotního rázu nebo jinými stresovými faktory. Agresor bývá podrážděný, rozčilený, zuřivý, explozivní nebo kritický k oběti a ta se naopak snaží být úslušná, pečující, sama sebe obviňující a tím se snaží vyhovět násilníkovi a vyhnout se tak vznikajícímu konfliktu.
- **Fáze 2 : *Období týrání či útoku*** – v této fázi dochází u agresora ke ztrátě kontroly nad svým jednáním a tím k propuknutí násilí. Oběť se naopak cítí bezmocná, bojí se a cítí zlobu vůči násilníkovi.
- **Fáze 3 : *Období lítosti a usmiřování*** – bývá též často označováno jako období druhých líbánků a zde násilník za týrání cítí vinu, za své jednání se omlouvá a slibuje, že se násilí již nebude opakovat. Oběť pak ujišťuje o svých citech a ta mu uvěří a odpouští mu v naději, že se vztah urovná a zároveň násilníka omlouvá tím, že takový normálně není, že mu to jen uletělo, protože byl ve stresu, pod vlivem alkoholu apod. Zároveň zde dochází opět k navázání intimního vztahu.

V dlouhodobém násilném vztahu dochází k tomu, že fáze 1 a 3, zejména však fáze 3 se minimalizují a tak násilí může být vyvoláno i nepatrnou příčinou a násilník již své omluvy nebere vážně. Tento model platí pro všechny vztahy, ale délka jednotlivých fází se může lišit vztah od vztahu. Některý pár může celý kruh projít i několikrát za den a jiný pár třeba za několik měsíců.

Druhý model se od prvního modelu liší větším počtem na sebe navazujících fází a na rozdíl od prvního modelu neplatí pro všechny vztahy. Jinak pro něj platí obecné zásady jako u prvního modelu.

---

⁶ Dostupné také na internetové stránce: www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/faze%20dn%20a%20rozchazeni%20se.htm

V tomto druhém modelu jsou zahrnuty následující na sebe navazující fáze:

- Fáze 1 : **Růst napětí v rodině** – v této fázi podobně jako u prvního modelu dochází ke stupňování násilí.
- Fáze 2 : **Zastrašování** – nenachází se i u prvního modelu a jedná se o fázi, ve které dominantní roli hraje strach z osoby agresora, který se snaží o kontrolu oběti.
- Fáze 3 : **Výbuch** – je totožná s druhou fází prvního modelu a dochází zde u agresora ke ztrátě kontroly nad svým jednáním a tím k propuknutí násilí.
- Fáze 4 : **Snaha** – v této fázi agresor slibuje partnerovi, že k násilí již nikdy nedojde, že se změní a že ho potřebuje. Násilník se snaží o znovunavázání intimního vztahu. Pokud v této fázi oběť na sliby agresora nereaguje, pak zde může ze strany agresora docházet k vyhrůžkám násilí nebo přímo vzniku násilného jednání vůči oběti. V této fázi je nejvíce obětí násilí zavražděno, a proto je pro oběť nejnebezpečnější.
- Fáze 5 : **Období druhých líbánek a lítosti** – agresor se zde snaží chytat svoji oběť do sítí slibů a dochází zde nejvíce k intimním vztahům mezi partnery. Násilník se snaží své předešlé problémy popírat.

Podobně jako fáze průběhu domácího násilí je možné i kruhově vystihnout období, kterými prochází oběť násilí při snaze o opuštění násilného partnera, které se mohou opakovat nebo se objevit odděleně. Úspěch oběti při opuštění násilné osoby závisí hlavně na jejím materiálním a emočním zázemí, ale také na délce vztahu.

Fáze rozchodu s agresorem lze rozdělit na 4 období :

- Fáze 1 : **Stále se bojím** – v této době má oběť pocit, že násilník je silný a je schopen ji kdekoliv najít, má pocit, že okolní svět je nebezpečný. Oběť je v této fázi nejistá, neustále se otáčí, je roztržitá a podléhá panice vždy, když např. zazvoní telefon či domovní zvonek – typické příznaky strachu při návratu násilníka domů.
- Fáze 2 : **Zamiluje se do mě vůbec ještě někdo?** – jedná se nejdůležitější fázi, neboť zde oběť sbírá odvahu, která je zdrojem motivace k opuštění násilníka. Samotná fáze je typická pocity osamění, izolací a smutkem, ale zároveň silnou touhou po péči, lásce a citech jiné osoby. Oběť se zde musí rozhodnout, zda má pro ni cenu žít bez kontaktu s násilnou osobou. Při rozhodování je nesmírně důležitá podpora jejího okolí, přátel a rodiny, které u oběti podporují její sebevědomí a pocit vlastní hodnoty.

- **Fáze 3 : *Jsem opravdu schopna ho opustit a žít bez něho?*** – zde oběť mění své rozhodnutí o opuštění agresora v činy a připravuje se na samostatný život, zároveň však zpochybňuje, zda je opravdu schopna se sama postarat o sebe a případně o své děti. V této fázi je zapotřebí nejvíce pomoci ze strany sociálních pracovníků v podobě informací o možnosti alespoň dočasného ubytování, zajištění následného dalšího bydlení, pomoci při vyřízení sociálních dávek a pomoci v právních otázkách.
- **Fáze 4 : *Vyřešení krize a začátek nového života*** – oběť žije mimo dosah násilné osoby a nalézá sama sebe, konkretizuje požadavky na svůj život. Začíná svůj nový život, cítí se dobře, ale stále potřebuje pomoc svého okolí a ujištění, že se rozhodla správně.

1.5. Nejčastější mýty o domácím násilí

Domácí násilí se týká jen sociálně slabších vrstev

Domácí násilí se vyskytuje ve všech společenských skupinách, nezávisle na vzdělání či ekonomické situaci pachatele či oběti.

Domácí násilí není běžné, týká se jen několika málo rodin

Podle reprezentativního výzkumu provedeného v roce 2003 v České republice Sociologickým ústavem AV ČR a Filozofické fakulty UK zažije některou z forem domácího násilí za svůj život 38 % žen.

Domácí násilí jsou spíš hádky, “italská manželství”

K domácímu násilí dochází záměrně a opakovaně. Je třeba odlišit běžný manželský či partnerský konflikt, při němž proti sobě stojí dva jedinci ve stejné pozici a domácí násilí - kde to je vystrašená oběť a násilník. Domácí násilí navíc není jen hádkou - kromě psychického teroru (vyhrožování, ponižování, odpírání potravy či spánku) často dochází k surovému fyzickému napadání, které končí vážným zraněním s celoživotními následky či dokonce smrtí.

Příčinou domácího násilí je především alkoholismus partnera

Příčinou domácího násilí je snaha získat kontrolu nad partnerem. Alkohol může sloužit jako “spouštěcí prvek” nebo jako výmluva, není ale příčinou násilí.

Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují

Řada pachatelů není ochotna převzít zodpovědnost za násilí, takže z něj obviňují oběť. Násilní partneři se na “vyprovokování” k násilí vymlouvají často - důvodem k násilí podle nich může být cokoli, co není podle jejich představ. Ovšem i kdyby je někdo “provokoval”, těžko by např. napadli kolegu či kolegyni v práci, spolucestujícího apod. K násilí se v rodině uchýlí proto, že mají pocit, že si to mohou dovolit, a proto, že chtějí získat nad partnerkou absolutní moc a kontrolu. Omluvou pro fyzické napadení či psychický teror ale nemůže být žádné jednání ani fakt, že se jedná o partnerku nebo manželku. Za násilí má vždy odpovědnost ten, kdo se ho dopouští. Pouze on má možnost rozhodnout, jak se bude chovat, zda použije násilí či nikoliv. Domácí násilí nebývá nezvládnutím konfliktu, ale chováním, které má vést k získání kontroly a moci nad partnerkou (popř. partnerem) a jejím udržením.

Ženy mají násilí ve vztahu rády

Druhý nejčastěji rozšířený mýtus, často podporovaný porno průmyslem. Prakticky žádná žena však netouží po soužití, v němž by byla tlučena, ponižována, psychicky deptána.

Situace asi není tak strašná, jinak by partnerka od násilníka odešla

Ženy neodcházejí od násilného partnera z řady důvodů - chtějí zachovat dětem úplnou rodinu, mají k partnerovi stále citový vztah, omlouvají jeho jednání a hledají chyby především v sobě. Mezi důvody, proč oběť neodejde, ale patří i strach z fyzického napadení, zastrasování a vydírání ze strany partnera, pocit bezmoci a beznaděje, ekonomická závislost. Samotný odchod navíc domácí násilí nevyřeší, řada pachatelů se násilí dopouští i nadále a snaží se získat ztracenou kontrolu nad obětí.

Oběť a pachatele domácího násilí lze snadno rozpoznat

Domácí násilí může být skryto za zdmi domova po velmi dlouhou dobu a to i před příbuznými obětí. Ta se totiž za násilí stydí nebo se obává reakce pachatele, a tak svá zranění maskuje, případně je vysvětluje jinými příčinami. Naopak násilí partneři se svému okolí jeví jako příjemní a sympatičtí lidé, kteří se ke své partnerce a dětem chovají dobře – násilí se totiž dopouštějí pouze vůči své partnerce a v soukromí a tak se chovají jako „doktor Jeckyl a Hyde“.

Je to jejich věc, ať si to vyřeší sami, do toho by jim neměl nikdo míchat

Kdokoliv je vystaven útlaku ze strany jiného člověka, má nárok na pomoc ze strany státu. Trestně odpovědní jsou všichni pachatelé násilí, ať už mají k oběti jakýkoli

vztah. Odehrává-li se násilí za zdmi bytu, je méně viditelné a hůře postižitelné, je to však násilí! Žena, která žije ve vztahu s násilníkem, potřebuje naléhavě podporu okolí k tomu, aby se dokázala ponižujícímu zacházení vzepřít.

Mýty související s osobou agresora

Muži páchají násilí proto, že nedokáží vyjádřit své city jiným způsobem

Násilnické chování agresora v rámci rodiny je často chápáno jako nezvládnutý afekt; ve společnosti převládá názor, že muži mnohdy nedokáží se svými pocity zacházet jinak a proto jednoduše „vybuchnou“. Ve vztahu k přátelům nebo kolegům v zaměstnání se však chovají jako pozorní a citliví lidé. Z tohoto rozporu je zřejmé, že násilné chování je do velké míry výběrové.

V hádce občas každému ujede ruka

Muži, kteří se před okolím dokáží skvěle ovládat, si nezdědka vybíjejí svůj vztek na členech vlastní rodiny. Jejich agresivní výpady nebývají součástí výměny názorů v rámci manželské hádky, nýbrž jsou často součástí komplexního zneužívajícího systému.

Násilí páchají ti, kdo se v dětství sami stali jeho obětí

Mnoho agresorů sice v dětství zažilo násilí a může proto mít tendence tento vzorec řešení náročných životních situací aplikovat v dospělosti ve vztahu ke členům vlastní domácnosti. Zážitky z dětství mají ale různé následky; někdy mohou chování agresora vysvětlit, nikdy však pro něj nemohou být omluvou.

K násilí se uchylují jen v opilosti

Pachatelé domácího násilí útočí na své oběti v opilosti, neméně často je však napadají naprosto střízliví. Alkohol není příčinou násilnického jednání agresora, je spíše jeho spouštěčem a stimuletem. Ve stavu opilosti dochází u člověka ke ztrátě zábrán a někteří násilníci proto využívají alkoholu ke snadnějšímu překonání prahu studu, jenž jim obvykle brání reagovat agresí. Mnozí násilníci se na vliv alkoholu vymlouvají („Byl jsem opilý, nevěděl jsem, co dělám.“), neboť nejsou ochotni převzít za své činy zodpovědnost.

Jsou to primitivové bez vzdělání

Pachatelé domácího násilí se vyskytují jak mezi vysokoškoláky tak mezi muži se základním vzděláním. Násilí ze strany vzdělanějších mužů bývá těžší prokázat, neboť se

uchylují k rafinovanějším způsobům týrání, které na těle oběti zanechávají jen minimální stopy. Vynalézavější jsou i ve způsobech psychického teroru.

Mýty související s osobou oběti

Ženy si samy vybírají partnery, kteří je týrají

Žádná žena si nepřeje být týrána, zneužívána, případně zavražděna. Na počátku vztahu se násilníci obvykle snaží partnerku ovládnout bez použití fyzické agrese a opírají se přitom o pozitivní chápání tradičních hodnot preferovaných patriarchální společností. Žena si agresorovu touhu po ovládnutí jejího života vykládá jako příkladné projevy lásky a postupně ztrácí schopnost náhledu nad situací a neuvědomuje si, kde je hranice zneužívání moci ve vztahu

Ženy k násilnému chování muže provokují.

Tento postoj činí za násilí ve vztahu odpovědnou jeho oběť a násilníka zbavuje odpovědnosti. Pokud agresori přiznají, že se uchýlili k násilí, většinou argumentují tím, že je žena k takové reakci vyprovokovala. „Provokací“ míní např. to, že se jim žena odvážila předložit jídlo o něco později, než jsou zvyklí, že se zdržela o něco déle v práci, na nákupu nebo na návštěvě u rodičů či přítelkyně, že nemají vyžehlenou svou oblíbenou košili nebo jinak složené tričko atd. Nezřídkou argumentují tím, že si žena bití zasloužila a považují je za výchovný prostředek („aby si to napříště zapamatovala“).

Ženy asi chtějí být týrané, protože jinak by násilníka už dávno opustily

Ženy, které se rozhodnou násilnického partnera opustit, byly obvykle dlouho izolovány od okolí včetně své původní rodiny a nejbližších přátel. Nevědí na koho se obrátit o pomoc, nemohou se s nikým předem poradit, riskují, že budou obviněny z rozvracení rodiny (okolím i vlastním svědomím). Mnohdy nemají finanční prostředky na pronájem jiného bytu, rodiče nebo přátelé zřídkakdy disponují natolik velkým bytem nebo domem, aby mohli ženě s dětmi poskytnout vyhovující ubytování, na přijetí do azylových domů jsou dlouhé čekací lhůty.

Ženy si násilí vymýšlejí, aby získaly byt nebo děti do své péče

Zveřejněním informací o výskytu násilí v rodině se žena vystavuje odsouzení ze strany svého okolí; je nucena odejít z bytu či domu, k němuž jí v převážné většině případů svědčí užívací právo, a aby o něj nepřišla, nadále se podílet na úhradě nájmu (přestože v něm nebydlí). Ze zkušeností pracovníků zařízení pomáhajících obětem

domácího násilí (v ČR i v zahraničí) jednoznačně vyplývá, že o týrání, kterému byly tyto ženy vystaveny, samy neříkají vše a mají tendence jeho rozsah bagatelizovat.

Pomoc obětem násilí znesnadňují nejen mýty, ale také jejich popírání tohoto jevu., mezi která patří:

- **Popírání existence** domácích násilí (žádný takový problém není)
- **Popírání závažnosti** domácích násilí (problém existuje, ale není příliš závažný)
- **Popírání řešitelnosti** domácích násilí (s tímto problémem se nedá nic dělat)⁷

1.6. Dílčí shrnutí

V této kapitole - části své práce jsem se snažil vystihnout a charakterizovat častý problém současné naší společnosti nazývaný „domácí násilí“. Snažil jsem se zde uvést možnou definici domácích násilí, jak je různě prezentována, ale také uvést požadavky za jakých se jedná právě o domácí násilí. Kromě toho, jsem se zde snažil zmamovat příčiny, za jakých dochází k domácímu násilí a uvést konkrétní druhy a popsat formy domácích násilí. Navíc jsem se zaměřil na jednotlivé fáze domácích násilí, neboli, jak bývá odborně uváděno, „kruh domácích násilí“ či „spirálu násilí“ z pohledu dvou podobných modelů. Na závěr uvádím nejčastější všeobecné mýty ohledně domácích násilí, mýty související s osobou agresora a mýty související s osobou oběti. Mýty znamenají představy a stanoviska osob z okolí na tuto problematiku.

---

⁷ Zdroj: ROSA, občanské sdružení. Dostupné na internetové stránce: www.rosa-os.cz/domaci-nasilí/myty-o-domacim-nasilí

2. Účastníci domácího násilí

Účastníky při domácím násilí jsou osoby, kterých se násilí přímo dotýká. Mezi tyto osoby náleží hlavně oběť či ohrožená osoba, dále pak agresor či násilná osoba a pak další osoby, především tedy sem patří děti, které bývají svědky násilí. Přestože děti bývají v 90 % případů svědky domácího násilí a jejich přítomnost při násilí v rodině má zhoubný vliv na jejich jak psychický, tak sociální rozvoj, tak přesto vše, bych se ve své práci chtěl dále zaměřit pouze na osobu oběti a násilné osoby a jejich role při domácím násilí, neboť charakteristika obou protichůdných osob nejlépe vystihuje téma zadané práce.

2.1. OBĚŤ - ohrožená osoba a její charakteristika

Osoba, na které je páčáno domácí násilí, bývá pojmenována různě, nejčastěji výrazy oběť, ohrožená osoba, poškozený apod. Obecně se dá říci, že obětí domácího násilí se mohou stát všichni členové domácnosti: děti, ženy, senioři, muži. Co se týče násilí mezi partnery, tvoří největší počet obětí ženy a to v průměru u 95 % obětí domácího násilí. Při tomto nezáleží na jejich vzdělání ani sociálním postavení a tedy se dá říci, že domácí násilí jde napříč demografickým spektrem a je nezávislé na materiálním zázemí rodiny, na vzdělání, profesi či věku partnerů a rovněž tak nezáleží ani na typu partnerského vztahu a tedy se dá říci, že neexistuje žádný osobnostní profil oběti. *„Za rizikový faktor bývá považována etapa dětství, pokud dítě bylo přímo objektem nebo svědkem týrání členů své rodiny (třeba matky) jiným jejím členem“.*⁸

Přes vše výše uváděné však platí, že ekonomická situace, bydlení, věk i vzdělání u oběti mají vliv při podílu výskytu domácího násilí a je prokázáno, že čím vyšší příjem oběť má, tím se výskyt domácího násilí snižuje, že na venkově je výskyt stejně častý jako ve městě a rovněž byla i zjištěna míra výskytu domácího násilí podle dosaženého vzdělání a tedy, které kategorie dle vzdělání jsou nejvíce ohroženy domácím násilím. Na tomto místě bych chtěl podotknout, že nejvíce ohroženou kategorií osob domácím násilím jsou lidé se středním vzděláním a nikoliv, jak bychom se mohli logicky domnívat, osoby bez vzdělání nebo pouze se základním vzděláním. Na druhém místě v ohroženosti jsou pak překvapivě osoby s vysokoškolským vzděláním a za nimi až

---

⁸ Voňková, J., Macháčková, R. a kol.: Domácí násilí - právní minimum pro lékaře. Praha: profem 2004

teprve osoby se základním vzděláním následované osobami bez vzdělání. Samozřejmě si uvědomuji, že se v této statistice odrážejí celkové počty osob v dané kategorii vzdělání.

Co se týká ohroženosti domácím násilím u žen podle věkové skupiny, tak v roce 2007 k nejhroženější patřila věková skupina 30 až 34 let, následována hned následující skupinou 35 až 39 let. Rovněž také byla stanovena neohroženější kategorie dle délky vztahu mezi partnery v délce 1 až 5 let se zastoupením 25% výskytu domácího násilí ve vztahu a dále pak délka 11 až 15 let se zastoupením 20% výskytu domácího násilí.⁹

Jak by se dala oběť domácího násilí charakterizovat z psychologického hlediska? Z psychologického hlediska by se oběť domácího násilí mohla charakterizovat jako osoba cítící se sociálně izolovaná, opuštěná, rozpolcená, s nízkým sebevědomím, trpící pocitem viny, která sebe obviňuje z vyprovokování násilí a cítí za násilí zodpovědnost, Věří tomu, že není schopna bez cizí pomoci přežít a má pocit bezmoci a neexistence možného řešení. Mezi další psychologické vlastnosti oběti pak může patřit víra oběti v mýty o domácím násilí či v tradiční rozdělení role muže a ženy, upřednostňují zájmy ostatních členů před svými apod. Samozřejmě, že u obětí nejsou zastoupeny všechny uvedené psychologické vlastnosti najednou, ale vyskytují se pouze některé z uvedených v jejich vzájemné kombinaci. A proč vlastně oběti u agresora zůstávají? Jednou z nejpravděpodobnějších příčin přežívání v násilném vztahu bývá, že se oběť nemá na koho obrátit a nemá kam jít, stále partnera miluje a doufá, že ten se změní. Sama se cítí vinna za násilí, ale hlavně to bývá ze strachu z agresora.

Na závěr bych subjekt oběť shrnul tak, že *„oběti domácího násilí jsou osoby, které jsou trvale frustrovány dlouhodobým neuspokojením základní potřeby, kterou je potřeba bezpečí“*.¹⁰

2.2. Syndrom týrané ženy

U dlouhodobě týraných osob, vzhledem k drtivé převaze ženských obětí, dochází k tzv. *syndromu týrané ženy*, který se projevuje ve snížené schopnosti efektivně reagovat na prožívané násilí. Syndrom týrané ženy se skládá z poměrně bohaté mozaiky různých projevů, v konkrétním případě mohou být některé symptomy zvýrazněny, jiné

⁹ Výzkum občanského sdružení ROSA – kompletní tabulka v příloze

¹⁰ Stránky portálu o domácím násilí (www.domacinasili.info/cze/), stat' převzatá z diplomové práce Mgr. Soni Svobodové

naopak ustupují do pozadí. Symptomy u týraných žen rozčlenit do **tří kategorií** a jedná se o příznaky spadající pod *posttraumatickou stresovou poruchu, naučená bezmocnost, sebezničující reakce*.

Posttraumatická stresová porucha znamená, že u oběti dochází ke ztrátě životních perspektiv spojená s netečností až otupělostí. Dlouhodobě týrané ženy není snadné oslovit, v kontaktu se jeví jako málo přístupné a projevují malou účast na vnějším dění. Týrané ženy nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže vůči nim někdo prezentuje silné negativní emoce, jako např. vztek či zlost, tak mají tendenci utíkat před konflikty a zejména při kontaktu s autoritou projevují nápadnou vstřícnost, neprůbojnost a snahu vyhovět. Takové chování oběti lze rozpoznat již při prvních kontaktech.

Naučená bezmocnost představuje specifický důsledek týrání blízkým člověkem a jejím důsledkem je, že pokud se oběť naučí, že nemá žádnou kontrolu nad nepříjemnými událostmi a že každý jeho pokus změnit nepříjemnou událost končí prohrou, propadne letargii a pasivitě, která v extrémním případě může vést až k její smrti. Ukazuje se přitom, že spíše než skutečná schopnost kontroly rozhoduje víra ve vlastní možnosti neboli iluze kontroly. Důležitý význam zde má první reakce oběti na první incidenty násilí, v případě aktivní reakce (určení podmínek dalšího společného soužití, hrozby v případě opakování apod.), jsou ve větší míře schopny následně účinně bojovat s dalšími projevy násilí. Zatímco oběti s pasivní reakcí na první incidenty násilí, si tímto prudce zvyšují pravděpodobnost dalšího dlouhotrvajícího násilí a zneužívání a jsou schopny většinou vyhledat pomoc až v okamžiku, kdy zjistí, že by jim mohlo jít o holý život a tím vzniká také riziko zoufalého a impulsivního útoku na trýznitele. Oběť neví, zda je normální vše snášet, nebo naopak vyjít s problémem za hranice soukromí a hledat pomoc.

Sebezničující reakce jsou vlastně typickou a přirozenou strategií vyrovnávání se oběti s opakovaným násilím, které na oběti páchá její blízký. Sebezničující reakce se objevují především u dlouhotrvajícího týrání a u oběti dochází k zejména tomu, že popírají vinu útočníka (vyměňuje partnera a připisuje zneužívání mimořádným vnějším okolnostem, jako je nezaměstnanost, nemoc, alkoholismus), minimalizuje následky (bagatelizuje svá zranění, zlehčuje intenzitu i nebezpečnost útoků), popírání své zneužívání (pro svá zranění udává nepravé důvody), může se objevit disociace (necitlivosti na bolest, rozdvojení osobnosti), odmítá možnost záchrany (popírá možnosti pomoci, které vnímá jako pro ni nepoužitelné, opakovaně se vrací k týrajícímu

partnerovi) a přestává uvažovat o rozvodu. Dá se předpokládat, že ke vzniku sebezničující reakce není rozhodující ani tak periodický výskyt násilí, jako spíše nevypočitatelné střídání dvou odlišných druhů chování na straně agresora. Oběť je decimována střídáním neutrálních či laskavějších podob vztahu s hrubou fyzickou agresí doprovázenou zjevným nepřátelstvím, tedy slušného zacházení s velmi špatným zacházením a čím vyhrcořenější a vyhraněnější jsou obě tyto krajnosti, tím pravděpodobněji dochází ke vzniku tzv. paradoxní vazby týrané ženy na partnera, jejímž přirozeným důsledkem jsou sebezničující reakce.¹¹

2.3. Agresor - násilná osoba a její charakteristika

Osoba dopouštějící se domácího násilí se bývá pojmenována výrazy agresor, násilná osoba, násilník či pachatel. Agresor, aby se mohlo jednat o domácí násilí, musí s ohroženou osobou sdílet společnou domácnost, a proto se bývá k oběti osobou blízkou. Většinou mezi nimi bývá intimní partnerský vztah. Většina násilných osob prezentuje vysoké sebevědomí, myslí si, že jejich chování je v naprostém pořádku a že při svých násilných útocích jsou v právu, nebo dokonce, že páchají násilí ve prospěch ohrožené osoby. Mezi násilnými osobami nacházíme nevyzrálé osoby, osoby psychicky nestabilní, nebo osoby dosahující až kritérií pro diagnózu poruchy osobnosti, většinou se však násilné osoby hůře ovládají a přijaly násilí jako prostředek pro řešení konfliktů. V mnoha případech je násilná osoba na ohrožené závislá a zdá se, že ji potřebuje udržení vlastní psychické rovnováhy a nezřídka ji skutečně opustí až v okamžiku, kdy si najde novou obě svého násilí.

Násilné osoby lze rozdělit na dva hlavní typy. První typ „*sociálně problémový jedinec*“ se rekrutuje z kriminální populace a je obrazem celkově sociálně problémové osoby, která se chová násilně zcela běžně a vůči většině lidí a problémy řeší většinou za použití hrubé síly a v celkovém obrazu jeho osobnosti dominuje agresivita a nepřizpůsobivé chování. Naopak druhá skupina osob „*muž či žena dvojí tváře*“ budí navenek dobře sociálně adaptovaného člověka, kterého jeho okolí zná jako bezproblémového a *slušného* občana, zkušenosti z policií nemívá a vzorec svého násilného chování si schovává za zavřené dveře domova. Více než polovina obětí uvádí,

---

¹¹ Čírtková, L. Oběti domácího násilí.: Článek na portálu Help24.cz.

že násilná osoba má dva vzorce chování, laskavé a přátelské, které prezentuje na veřejnosti a násilné, které užívá doma.¹²

Dále bych se zde chtěl zmínit ještě o dalších typech násilných osob, ve kterých jsou zde uváděny výrazné a časté typy pachatelů domácího násilí. Mezi ně lze zařadit osobu:

Rozpadlý alkoholik, u kterého se násilí prohlubuje s nastupující silnou sociální a psychickou deprivací v rámci závislosti. Naděje na nápravu vztahu je mizivá a prvotním problémem, který se musí v tomto směru řešit, je právě závislost. Užívání alkoholu bývá v případech domácího násilí poměrně často zmiňováno jako součinníci nebo příčinný faktor, kromě však případů silné závislosti. Sahrává spíše roli alibi majícího ospravedlnit násilné chování.

Psychopatický násilník či nepolepšitelný sadista užívá dlouhodobé a mučivé způsoby trýznění, je vytrvalý, násilí páchá z podstaty své narušené osobnosti. Agresivní jednání dokáže velmi dobře maskovat, bývá mistrem lži a psychických manipulací a při možném odchodu oběti se cítí velmi silně ohrožen a je připraven použít brutální násilí, proto často po odchodu partnera jej pronásleduje a škodí mu.

Obyčejný – reaktivní násilník je nejčastějším typem násilné osoby. Násilník tohoto typu násilí přijme jako řešení složité situace či vysoké míry stresu. Osobnostně bývá slabou a nejistou osobností a ohroženou osobu používá jako objekt náhradního odreagování a násilně se chová většinou i proto, že ji to prochází.

Domácí násilník je typem člověka tzv. pedant, který bazíruje na maličkostech a detailech. Pro své okolí bývá slušným člověkem a většinou bývá vysoce kvalifikovaný. Přímo se zde u něj projevuje osobnost dvojí tváře.

Normální násilník je v podstatě „oběť“ vlastního špatného dětství a kopíruje model původní rodiny, kde běžně docházelo k násilí. Jestliže za násilí sám cítí vinu a přijímá za ně odpovědnost, tak má dobrou šanci na změnu a zlepšení chování.

U uváděného rozdělení typů násilných osob páchajících domácí násilí si uvědomuji, že tento přehled není vyčerpávající a že rozdělení je více méně pouze schématické a přesto se domnívám, že rozdělení násilných osob má ryze praktický charakter a může být vodítkem pro rozhodování, jak v konkrétním případě při jednání

---

¹² Zbořilová, K. článek K problematice domácího násilí. Kriminalistický sborník č. 4 z roku 2004, Kriminalistický ústav Praha.

s takovou osobou postupovat a podle toho, jak se jeví, může být posuzována míra rizika pro život a zdraví ohrožené osoby.

2.4. Dílčí shrnutí

V kapitole – části nazvané účastníci domácího násilí jsem se chtěl zaměřit zejména na osobu oběti domácího násilí a osobu násilnou, neboť jejich přesné vymezení je důležité k pochopení celého celku nazývaného „domácí násilí“ a dále pak zejména k pochopení tzv. institutu vykázaní či zamezení vstupu do společného obydlí ze strany Policie ČR. Jednotlivé osoby jsou zde kategorizovány a u každé kategorie je uveden její popis, charakteristické vlastnosti a způsob jejího jednání. Navíc u oběti domácího násilí je vyzdvížena zvláštní kategorie oběti nazývaný syndrom týrané ženy s rozčleněním do tří základních kategorií. Název syndrom týrané ženy je odvozen z toho, že statisticky převažuje tvrzení, že obětí domácího násilí jsou právě ženy.

3. Zákon na ochranu před domácím násilím č. 135/2006 Sb.

Dříve neměli státní instituce a zejména Policie ČR, při řešení domácího násilí, účinnou zbraň, jak postihnout násilnou osobu již v počátcích jednání a tím ochránit oběť násilí a poskytnout ji přiměřenou ochranu. Policie se mohla pohybovat pouze v mezích trestního zákona, přestupkového zákona nebo zákona o Polici ČR, které však při dílčích jednotlivých útocích ze strany násilné osoby neposkytovali možnost ohrožené osobě zajistit dostačující okamžitou ochranu, ale jednalo se spíše o následné potrestání pachatele v dlouhodobém výhledu. Než však došlo k jejímu potrestání, tak násilí stále pokračovalo a pokud oběť neměla jiné zázemí, kam by se mohla obrátit, tak neměla z násilí cesty ven. Ve většině případů násilí v rodině při zásahu policie docházelo k tomu, že ohrožená osoba byla odvážena policisty k sepsání protokolu, nebo odcházela z bytu ke známým či příbuzným a násilná osoba zůstávala v bytě, takže samotným oznámením, byla spíše dotčena ona: Od začátku tak byla spíše trestána právě ohrožená osoba a nikoliv samotný agresor. Aby mohla být zajištěna bezpečnost a ochrana oběti násilí od samotného začátku, tedy oznámení věci, tak bylo v České republice voláno po přijetí takového zákona, který by právě tuto ochranu mohl garantovat, tak jako se stalo již standardem v okolních zemích.

Od 1.1. 2007 v České republice vstoupil v účinnost nový zákon na ochranu před domácím násilím číslo 135/2006 Sb., který byl vypracován expertní skupinou Aliance proti domácímu násilí. Zákon byl inspirován zejména modelem sousedního Rakouska.

3.1. Podstata zákona na ochranu před domácím násilím

Při tvorbě nového zákona na ochranu před domácím násilím bylo vycházeno z poznatku, že domácí násilí představuje komplexní problém, který nelze zvládnout pouze policejními opatřeními. Proto je při řešení konkrétních případů domácího násilí vyžadována spolupráce policie a dalších složek, které přicházejí do kontaktu s ohroženou i násilnou osobou. Z tohoto důvodu byl zákon postaven na třech vzájemně provázaných pilířích, které společně mají poskytovat efektivní pomoc a ochranu obětem domácího násilí.

- *Prvním pilířem je **policejní zásah***, jehož cílem je především zastavení akutního násilí a ochrana oběti. Na základě tohoto zákona došlo k novelizaci - doplnění zákona o Policii České republiky č. 283/1991 Sb. o nová zákonná ustanovení podle § 21a až § 21d, která pojednávají o oprávnění policisty rozhodnout o vykazání násilné osoby ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj. Možnost vykazání nebo zákaz vstupu je z pohledu práva správní opatření, nikoli trestněprávní sankce. Policistům přesto tímto byla dána velká zbraň v boji s domácím násilím a zároveň obětem násilí byla poskytnuta dočasná ochrana a zajištěno bezpečí. Tato ochrana má obětem sloužit zejména k psychické rekonvalescenci, stabilizaci a k možnosti hledání účinného řešení v individuální podobě. Důležitý význam má vykazání i směrem k násilné osobě. Včasná oficiální a přitom nikoli kriminalizující reakce může vytvořit prostor ke korekci nežádoucího chování u některých násilných osob.
- *Druhý pilíř spočívá v **sociálně právní pomoci poskytované ohrožené osobě*** právě během uvedené deseti denní lhůty vykazání. Tuto komplexní poradenskou službu zajišťují intervenční centra. Zákon předpokládá úzkou součinnost mezi policií a intervenčními centry v těch případech, kdy bude aplikováno vykazání.
- *Třetí pilíř je koncipován jako **občanskoprávní řešení situace*** z iniciativy ohrožené osoby, které mezitím byla poskytnuta potřebná právní, psychologická a sociální pomoc intervenčními centry. Tím má dojít k prolomení nejzávažnějších důsledků domácího násilí, které brání oběti se kompetentně rozhodovat. Ohrožená osoba má možnost navrhnout předběžné opatření, které má de facto zajišťovat zásadní prodloužení doby vykazání. Návrhy na předběžná opatření se podávají podle občanského soudního řádu u příslušného soudu.

Spektrum použitelných řešení na základě zákona je pochopitelně širší. Předcházející možnosti, jako je např. kriminalizace pachatele cestou podání trestního oznámení, zůstávají nedotčeny a zákon má spíše preventivní funkci zejména tím, že zavádí princip rychlé reakce vůči násilné osobě a tím poskytnutí ochrany osobě ohrožené. Zároveň je tímto zákonem posílena role sociálních služeb a sociální práce s oběťmi i původci domácího násilí.¹³

---

¹³ Čírtková, L.: Domácí násilí. Článek v časopisu Kriminalistika č. 3 z roku 2006

3.2. Dílčí shrnutí

V této kapitole - části jsem se věnoval nově vznikuvšímu zákonu na ochranu před domácím násilím, kterým se stal od 1.1. 2007 zákon č. 135/2006 Sb. Tento zákon se stal prvním pokusem zákonodárců při řešení problematiky dané oblasti domácího násilí. Zákon zároveň i pojmenovává domácí násilí jako takové, neboť předtím byl tento pojem českému zákonodárství zcela neznámý. Zákon rovněž stanoví možné postupy orgánů státní moci při ochraně oběti, ale zároveň ponechává míru volby své vlastní ochrany na každé konkrétní oběti.

4. Zásah Policie ČR při domácím násilí a vykázání násilné osoby

Při řešení domácího násilí bývají právě policisté Policie ČR často prvními, kdo se dostávají do kontaktu s ohroženou osobou domácím násilím a právě proto je zásah policie uveden jako první pilíř zmíněného zákona. Jednání policistů s ohroženou osobou bývá odrazovým můstkem v dalším konání či nekonání oběti násilí, neboť v případě špatného posouzení situace ze strany policistů se oběť nedočká potřebné pomoci a tak ztrácí víru ve svou možnou záchranu a je vtlačena zpět do začarovaného kruhu násilí. Pak již nalezení další cesty vedoucí z kruhu násilí je velmi obtížné. Proto navázání počátečního kontaktu, pochopení ze strany policistů a přijmutí adekvátního řešení je pro oběť násilí jedním z nejdůležitějších skutečností pro další vývoj domácího násilí.

Úkolem Policie ČR je totiž nejen vyšetření případného trestného činu nebo přestupku spojeného s konkrétním protiprávním jednáním určité osoby, ale zejména v oblasti domácího násilí je předností ochrana ohrožené osoby. Z tohoto důvodu musí být pozornost policistů přednostně zaměřena na pomoc ohrožené osobě a zastavení dalšího násilí. Zásadní možností Policie ČR na ochranu ohrožené osoby a zastavení páčání dalšího násilí je vykázání násilné osoby ze společného obydlí nebo zákaz vstupu do něj.

4.1. Vykázání násilné osoby

Od začátku roku 2007 byla na základě zákona na ochranu před domácím násilím číslo 135/2006 Sb. dána policistům Policie ČR, při naplnění zákonných znaků charakterizujících domácího násilí, možnost násilnou osobu ze společného obydlí vykázat na dobu 10. dní. Aby se jednalo o domácí násilí tak pro potřeby Policie ČR je třeba naplnění charakteristických znaků uvedených v kapitole definice domácího násilí. K vykázání násilné osoby ze strany Policie ČR není třeba souhlasu osoby ohrožené a dobu vykázání nelze zkrátit. Oprávnění vykázat násilnou osobu vychází z ustanovení § 21a odst. 1) zák. č. 283/1991 Sb. O Policii ČR ve znění zákona č. 135/2006 Sb. a znamená, že *„lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předchozí útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví*

*svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn toho, kdo je podezřelý z takového jednání, vykázat z bytu nebo domu společně obývaném s ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jako i z jeho bezprostředního okolí. Součástí vykázání je rovněž zákaz návratu do vymezených prostor“.*¹⁴

Vykázání osoby lze uskutečnit pouze v případě, že útok násilné osoby vykazuje znaky domácího násilí, jak byly popsány výše, a násilná či ohrožená osoba obývájí společné obydlí.¹⁵ Dalším předpokladem vykázání násilné osoby je ta skutečnost, že násilná osoba se v době policejního zásahu nachází ve společném obydlí.

Při hodnocení rizika možnosti budoucího nebezpečného útoku vychází policista na místě zejména :

- z dostupných informací o počtu uskutečněných výjezdů a oznámení útoků mezi osobami incidentu,
- intenzity všech předchozích útoků,
- aktuální situace zjištěné na místě incidentu, kdy při tomto vychází ze zajištěných stop a důkazů zjištěných na místě, informací získaných od ohrožené osoby, násilné osoby a dalších svědků,
- závěrů učiněných na základě použití diagnostické metody SARA DN.¹⁶

4.2. Vydání rozhodnutí o vykázání

Vykázat násilnou osobu ze společného obydlí je oprávněn pouze **konkrétní policista Policie ČR** a při rozhodování o vykázání **je v postavení úřední osoby oprávněné konat úkony správního orgánu** na základě § 15 odst. 2) zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád.¹⁷ Vykázání násilné osoby policistou je zcela nezávislé na právní kvalifikaci jednání násilné osoby z hlediska právních předpisů a nesouvisí s možným hrozícím postihem za spáchání trestného činu nebo přestupku.

K provádění úkonů souvisejících s vykázáním je policista povinen si zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, ledaže hrozí nebezpečí z prodlení.¹⁸ Před vydáním

¹⁴ Ustanovení § 21a odst 1) Zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR.

¹⁵ Článek č. 7 odst. 1 závazného pokynu policejního prezidenta č. 179/2006.

¹⁶ SARA DN je pomůcka pro policisty sloužící ke zjištění rizika eskalace domácího násilí na základě vyhodnocení na sebe navazujících otázek kladených policistou ohrožené osobě.

¹⁷ Závazný pokyn policejní prezidenta č. 179 z 27.11. 2006: článek č. 3 bod č. 4.

¹⁸ § 21a odst. 5) zák.č. 283/1991 Sb., ve znění zákona č. 135/2006 Sb.

rozhodnutí o vykázání musí policista vždy ústním prohlášením oznámit násilné osobě, že vůči ní zahajuje řízení o vykázání a oznámení poznamená v následném úředním záznamu o výjezdu k incidentu se znaky domácího násilí, který vždy zpracovává. Rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí vydá policista bez projednání věci z úřední povinnosti a vykázání pak trvá po dobu 10. dnů ode dne vydání rozhodnutí. Desetidenní lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni vydání rozhodnutí a končí ve 24.00 hodin desátého dne. V případě, že to bezpečí ohrožené osoby vyžaduje, tak může být násilná osoba vykázána nejen ze společného obydlí, ale i z jeho bezprostředního okolí, které policista jasně specifikuje s přihlédnutím k potřebám ohrožené osoby. O takto stanoveném prostoru poučí vykázanou i ohroženou osobu. Zároveň před vyhlášením rozhodnutí o vykázání upozorní násilnou i ohroženou osobu o tom, že rozhodnutí o vykázání bylo učiněno bez ohledu na vůli ohrožené osoby a je nutné jej pod hrozbou sankce za spáchání přestupku či trestního stíhání za spáchání trestného činu respektovat, a že případné námitky lze uplatnit v rámci odvolání.

Na místě incidentu je policistou rozhodnutí o vykázání vyhlášeno ústně a je o tomto sepsáno potvrzení o ústním vyhlášení rozhodnutí o vykázání, které je předáno vykázané i ohrožené osobě. Ústní vyhlášení rozhodnutí o vykázání musí alespoň ve zkrácené podobě obsahovat :

- *výrok* - tedy, že vykázání je na dobu 10. dnů s přesným vymezením této doby platnosti a specifikace místa vykázání, tedy společné obydlí a případně bezprostřední okolí
- *odůvodnění* - co bylo vzato za podklad pro rozhodnutí, případně informace, že námitky lze uplatnit v odvolání
- *poučení o odvolání* - do kdy musí být odvolání podáno a kam a dále vyloučení odkladného účinku.

Po sdělení rozhodnutí o vykázání násilné osobě, tuto policista vyzve k vydání všech klíčů od společného obydlí a ona je povinna si sbalit věci osobní potřeby, osobní cennosti a doklady a poté neprodleně opustit prostor, na který se rozhodnutí o vykázání vztahuje. Zároveň při tomto poskytne vykázané osobě informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tímto ji poskytne i nezbytnou součinnost a dále ohroženou i násilnou osobu poučí ohledně práv a povinností, vyžádá si od nich informace o telefonickém spojení a adres pro doručování písemností.

Po rozhodnutí o vykázání musí policista, který o vykázání rozhodl, vyhotovit bez zbytečného odkladu, nejpozději do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí, písemné rozhodnutí o vykázání. Písemné rozhodnutí musí obsahovat veškeré náležitosti správního rozhodnutí v souladu se správním řádem zákonem č. 500/2004 Sb., proto rozhodnutí obsahuje:

- I. **Výrokovou část**, ve které uvede, že násilná osoba se vykazuje ze stanoveného prostoru na dobu 10. dnů ode dne vydání rozhodnutí o vykázání, dále že stanovenou lhůtu nelze zkrátit a právní ustanovení, podle něhož bylo postupováno.
- II. **Podstatné části odůvodnění rozhodnutí o vykázání**, jimiž jsou skutečnosti, na základě kterých policista dospěl k závěru, že existuje důvodný předpoklad budoucího nebezpečného útoku,
- III. **Poučení o opravném prostředku**, tedy o možnosti podání odvolání do 15. dnů ode dne oznámení rozhodnutí o vykázání, informace o orgánu, u kterého se odvolání podává, o odvolacím orgánu a zejména o vyloučení odkladného účinku odvolání s uvedením příslušného ustanovení právního předpisu.

Písemné rozhodnutí o vykázání se doručuje ohrožené i vykázané osobě do 24. hodin od jeho vyhotovení a zároveň se doručuje i příslušnému intervenčnímu centru. Po vyrozumění intervenčního centra do věci vstupují pracovníci centra, kteří musí ohroženou osobu kontaktovat. Tímto do dění domácího násilí vstupuje „*druhý pilíř*“ zákona na ochranu před domácí násilím spočívající v sociálně právní pomoci poskytované intervenčním centrem ohrožené osobě. Zde pracovníci centra s ohroženou osobou úzce spolupracují na vyřešení její situace a snaží se společně najít co možná nejoptimálnější cesty k řešení. Zároveň zde může dojít i k přistoupení „*třetího pilíře*“ zákona na ochranu před domácím násilím tím, že ze strany ohrožené osoby je podán příslušnému soudu návrh na předběžné opatření spočívající v prodloužení doby zákazu vstupu vykázané osoby do společného obydlí. Podáním předběžného opatření se doba může prodloužit až na 1 rok.

Ač by se mohlo na první pohled zdát, že policie ohroženou osobu jakoby předala dále, tak přesto práce policistů v tomto případě ještě nekončí. Je však již spíše zaměřena na vykázanou osobu, neboť ji musí do 24 hodin od vyhlášení vykázání umožnit, za přítomnosti policisty, si ze společného obydlí vyzvednout své další věci důležité pro

výkon podnikání či pro výkon povolání apod. Do 3 dnů od vykázaní pak musí policista provést minimálně jednu fyzickou kontrolu v místě vykázaní a tím zkontrolovat, že je rozhodnutí o vykázaní dodržováno ze strany vykázané i ohrožené osoby. V případě zjištění nedodržování rozhodnutí ze strany vykázané osoby, tak zde přichází v úvahu následný trestně právní postih vykázané osoby za přešupek proti veřejnému pořádku či trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí. Všechny provedené úkony pak policista poznamená v dalších úředních záznamech.

4.3. Zákaz vstupu do společného obydlí

Zákaz vstupu do společného obydlí je v podstatě stejné rozhodnutí policisty Policie ČR v boji s domácím násilím jako vykázaní násilné osoby ze společného obydlí a má i stejný význam. Rozhodnutí o zákazu vstupu do společného obydlí je upraveno v ustanovení § 21a odst. 2) zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR a vydává se za velmi obdobných okolností jako vykázaní dle ustanovení § 21a odst. 1) zákona č. 283/1991 Sb., tedy lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předchozí útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, není-li ten, kdo je podezřelý z takového jednání v době policejního zákroku přítomen ve společném obydlí, je policista takové osobě oprávněn zakázat vstup do společného obydlí, jakož i do jeho bezprostředního okolí, a to i v době jeho nepřítomnosti. Rozhodnutí o zákazu vstupu do společného obydlí je účinné v okamžiku, kdy se osoba, proti které směřuje, o něm dozví. Poté již osoba, které byl zakázán vstup do společného obydlí, nesmí vstupovat na místo, na které se rozhodnutí vztahuje.¹⁹

Rozdíl mezi vykázaním a zákazem vstupu je tedy pouze v okolnosti, zda se násilná osoba, přesněji vykazovaná osoba nachází v době policejního zákroku ve společném obydlí či nikoliv.

Následný postup je pak u obou případů vykázaní či zákazu vstupu stejný, jak byl výše popsán, s tím rozdílem, že první uvedené rozhodnutí se nazývá *rozhodnutí o vykázaní* a v druhém případě se nazývá *rozhodnutí o zákazu vstupu*.

---

¹⁹ Ustanovení § 21a odst 2) Zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR.

4.4. Dílčí shrnutí

V kapitole – části nazvané zásah Policie ČR při domácím násilí jsem se snažil uvést postup policisty po zjištění domácího násilí vycházející ze zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR ve znění zákona č. 135/2006 Sb. a jaké jsou možnosti dané zákonem k ochraně ohrožené osoby se zaměřením na postup při vykazání či zákazu vstupu do společného obydlí. Je samozřejmé, že jsem zde nemohl uvést kompletní výčet možných postupů a situací, ale snažil jsem se nastínit základní model vycházející ze zákona. V uvedené části například není schválně uvedeno jednání v případě, že se ve společném obydlí nacházejí nezletilé děti apod., kdy v tomto případě by byl postup policie stejný pouze doplněn o zapojení do věci dalších institucí, jako je např. orgán sociálně právní ochrany dětí.

5. Nový zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

Od 1.1. 2009 nabyl účinnosti nový zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a tím samozřejmě došlo ke zrušení dosud stávajícího zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR tím i ustanovení § 21a) až § 21d) upravující postup a oprávnění policistů Policie ČR při potírání domácího násilí. V nově účinném zákoně jsou oprávnění policie ČR vloženy do hlavy VII s názvem *vykázání* a jsou řešeny v ustanoveních §§ 44 až 47. Novým zákonem o Policii ČR však došlo pouze k dílčí změně oprávnění policistů Policie ČR, nikoliv ke změně celé koncepce boje s domácím násilím vycházející ze zákona č. 135/2006 Sb.

5.1. Oprávnění policie při domácím násilí vycházející z nového zákona o Policii ČR

Hlava VII nového zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR pojednávající o vykázání, vycházela, při koncepci nového zákona, ze zhodnocení více jak roční praxe policie s využíváním institutu vykázání. Tímto zhodnocením byla zjištěna jednak úspěšnost tohoto preventivního zákroku Policie ČR a jednak potřeba provést zásadní koncepční změnu tohoto institutu, neboť v předešlé právní úpravě byl institut vykázání pojat jako správní rozhodnutí. Reálně však má povahu faktického úkonu a proto byla tato část nového zákona připravena tak, aby byla respektována faktická povaha tohoto úkonu. I z hlediska ústavní konformity nic nebránilo tomu, upravit vykázání jako faktický úkon, neboť Ústava ČR, pokud se trvání zásahu týká, vznáší požadavky pouze na opatření související s omezením osobní svobody, o které se v tomto případě nejedná a délka trvání zásahu zůstala stejná jako v předchozí úpravě.²⁰

Samotné oprávnění policisty vykázat osobu ze společně obývaného obydlí v novém zákoně upravuje ustanovení § 44 odst. 1) zákona č. 273/2008 Sb., který je koncipován trochu odlišněji než vykázání dle ustanovení § 21a odst. 1) předcházejícího zákona č. 283/1991 Sb. a uvádí, že *„lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví nebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu*

²⁰ Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, vládní návrh č. 439 zákona o Policii České republiky – zvláštní část

společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti“. Není-li vykázaná osoba vykázání přímo přítomna, tak poučení o jejich právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním ji policista poskytne při prvním kontaktu a zároveň, je-li to možné, ji předá potvrzení o vykázání. Není-li možné potvrzení vykázané osobě předat, tak ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru Policie ČR.

Na základě uvedeného odstavce došlo novou právní úpravou ke zrušení pojmu „zákaz vstupu do společného obydlí“ pouze na pojem „vykázání“ a tím došlo k celkovému zjednodušení koncepce institutu vykázání.

Policista faktickým úkonem vykáže osobu a vykázání osoby pouze ústně oznámí vykázané i ohrožené osobě. O vykázání vyhotoví **potvrzení o vykázání**, které oběma zúčastněným osobám proti podpisu předá. V tomto potvrzení uvede veškeré údaje k vykázané i ohrožené osobě, uvede vymezený prostor, na který se vykázání vztahuje, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresu policejního útvaru, u které je možné si převzít kopii potvrzení o vykázání.

Po vykázání osoby policista, který vykázání provedl, vyhotoví na útvaru Policie ČR písemně úřední záznam o vykázání, který si může vykázaná i ohrožená osoba převzít. Opis úředního záznamu o vykázání zašle příslušnému intervenčnímu centru, které pak dále pracuje s ohroženou osobou. Postup intervenčních center novelou zákona o Policii ČR nijak dotčen a zůstal v nezměněné podobě. Písemný **úřední záznam o vykázání** sepsaný policistou na útvaru policie již **není správním rozhodnutím v souladu se správním řádem** a ani **policista** při svém rozhodování **nevystupuje v postavení úřední osoby oprávněné konat úkony správního orgánu** na základě zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád.

Následný postup při vykázání osoby byl zákonodárci ponechán v obdobné úpravě a v kostce by se dal shrnout tak, že vykázaná osoba je povinna na výzvu policisty vydat všechny klíče od společného obydlí, opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání a zdržet se vstupu do takto vymezeného prostoru. Nově uvedenou povinností je navíc povinnost zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou. Další povinností policie či policisty je umožnit v průběhu vykázání v jednom případě vykázané osobě vzít si za přítomnosti policisty své věci nezbytné pro

podnikání či pracovní činnost a dále musí policista do 3 dnů od vykázaní provést kontrolu ve společném obydlí, zda vykázaná osoba dodržuje povinnost vyplývající z vykázaní, tedy zdržet se vstupu do vymezeného prostoru nebo zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou. Všechny úkony pak policista poznamená v dalších úředních záznamech.

5.2. Vykázání - komparace nového a starého zákona

Dle našich zákonodárců, nový zákon o Policii ČR v hlavě VII pojednávající o vykázaní vychází z koncepce starého zákona, ale má již odstraňovat nedostatky vycházející z policejní praxe a tedy by se mělo jednat jistě o pokročilejší koncepci zákona v této části věnované řešení domácího násilí.

Jako takový vychází z terminologie, že policista nevydává rozhodnutí o vykázaní, ale nýbrž je oprávněn osobu přímo faktickým úkonem vykázat ze společného obydlí.

Lhůta vykázaní v délce trvání deseti dnů je ponechána beze změny a stejné platí zde i možnost podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu u příslušného soudu. Písemné potvrzení o vykázaní, které policista o provedeném úkonu vydá vykázané i ohrožené osobě, obsahuje vymezení prostoru, ze kterého je osoba vykazována, obsahuje určení ohrožené osoby, na kterou se vztahuje zákaz styku nebo navazování kontaktu, uvedení totožnosti vykázané osoby a poučení o právech a povinnostech vykázané osoby. Dále určení útvaru policie, u kterého je možné převzít kopii úředního záznamu o vykázaní a tím umožnit vykázané osobě odůvodnit případné námitky, které hodlá proti vykázaní vznést.

V případě námitek proti vykázaní ze strany vykázané osoby, tak tyto jsou v nové úpravě posíleny tím, že posouzení případných námitek vykázané osoby, provádí místně příslušná krajská správa. Tento nový institut odvolání, jakkoli není formalizovaným odvoláním proti individuálnímu aktu, umožňuje flexibilnější a ještě v rámci desetidenní lhůty odvolat nesprávně provedené vykázaní.

Protože podle nového zákona je možné osobu vykázat i v době její nepřítomnosti, tak je v zákoně tato skutečnost ošetřena tím, že policista je povinen v zájmu informovanosti vykázané osoby tuto osobu kontaktovat a informovat ji o možném postupu a podniknout nezbytná opatření související s vykázaním a poskytnout ji veškeré poučení.

Ve výčtu povinností vykázané osoby byla nově zařazena povinnost zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou. Tímto se rozšiřuje ochrana ohrožené osoby postižené domácím násilím, která se doposud vztahovala pouze na prostor obydlí a bezprostřední okolí obydlí, nyní se vztahuje i na ohroženou osobu jako takovou.

Ve výčtu oprávnění vykázané osoby byla naopak zpřesněna formulace „osobní doklady“. V praxi totiž docházelo k nesrovnalostem při výkladu toho, které „doklady“ je vykázaná osoba oprávněna odnést ze společného obydlí. Právo vyzvednout si ze společného obydlí další věci bylo rovněž rozšířeno ve prospěch vykázané osoby, která může své právo využít jedenkrát během vykázaní: V předcházející úpravě byla možnost, vyzvednout si další osobní věci jen do 24 hodin od vykázaní, čímž nepamatovala na ty vykázané osoby, které nebyly vykázaní přítomné a nemohli proto takové právo využít a zůstávali bez věcí osobní potřeby. Stejně tak i v novém zákoně zůstává výslovně zakotveno, že při výkonu tohoto práva musí být přítomen policista a ohroženou osobu je o výkonu práva vykázaného třeba předem informovat. Zcela nově je zde vloženo právo vykázané osoby, ověřit si provedené vykázaní na lince 158. Toto právo má posílit právní jistotu takové vykázané osoby, která nebyla provedení úkonu přítomna.

Povinnost policisty poskytnout informace o možnostech ubytování a poskytnout případnou součinnost je ponechána ve stejném rozsahu jako podle předcházejícího zákona.

Stejný, jako podle úpravy de lege lata, zůstává i rozsah poučení poskytnutého ohrožené osobě.

Pravidla pro určení územního rozsahu prostoru, na který se vztahuje vykázaní, zůstávají shodná s předešlou právní úpravou a stejně tak tomu je i u povinnosti policisty zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, pokud nehrozí nebezpečí z prodlení.

Výčet subjektů, které policista o provedeném vykázaní informuje, je v novém zákonu rozšířen o soud, který by byl příslušný k projednání návrhu o vydání předběžného opatření. Tato úprava má za cíl zajistit soudu, který musí o návrhu rozhodnout do 48 hodin, co největší množství informací předem, tak aby při případném podání námitek mohl soud postupovat co nejrychleji.

V nové zákonné úpravě je vypuštěna povinnost policisty kontrolovat, zda ohrožená osoba dodržuje podmínky vykázaní, neboť zásah totiž zakládá povinnosti pouze osobě vykázané. Povinnost policisty ve lhůtě do 3 dnů od vykázaní provést

kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázání, i v nové úpravě zůstala.

Stejně tak je v obou zákonných úpravách stanovena povinnost policisty o všech provedených úkonech či opatřeních sepsat úřední záznam.²¹

5.3. Úloha vykázání při řešení domácího násilí

Zákon na ochranu před domácím násilím ve své koncepci na první místo, tedy jako první pilíř, klade zákrok policistů Policie ČR, obecně nazván zásah policie. Určitě je i správné, aby zásah policie byl uveden právě na prvním místě, neboť zásah policie a následně přijatá opatření policisty na místě jsou hlavním východiskem k dalšímu řešení domácího násilí a tím pomoci jeho oběti.

Samotný zásah police, bráno z pohledu příjezdu policistů na místo a uklidnění vzniklého konfliktu, však pro oběť domácího násilí, není nijak žádoucím řešením. Oběť se potřebuje odpoutat od násilné osoby a začít si urovnávat svůj další smysl života. Z tohoto důvodu byla policistům Policie ČR dána zákonodárci velká pravomoc násilnou osobu vykázat ze společného obydlí na dobu 10ti dnů, která byla následně ještě posílena o povinnost násilné osoby zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou. Tím došlo po dobu vykázání de facto k zabránění jakéhokoliv styku mezi násilnou a ohroženou osobou. Vykázáním navíc dochází k vytržení násilné osoby z jejího normálního a běžného prostředí, čímž se sama částečně stává obětí svého násilného jednání. Z tohoto pohledu je správné uplatnění vykázání mocnou zbraní proti násilným osobám a je dobře, že k posílení pravomoci policie došlo. Za doby před účinností zákona na ochranu před domácím násilím byla běžná praxe, že násilná osoba bývala policisty ponechávána ve společném obydlí a oběť násilí společně s dětmi a částí osobních věcí z obydlí odcházela k rodičům, známým apod. ze strachu před dalším možným útokem, což jistě nebylo v pořádku.

Institut vykázání se tak, částečně i vzhledem k velké medializaci ve sdělovacích prostředcích, stal velkým postrachem násilných osob. Muže zde však docházet i k určitým špatně posouzeným situacím ze strany policie, ale za současné úpravy je možné při dalším šetření ze strany policie tyto přehmaty napravit a případné vykázání zrušit ještě v době jeho trvání. Přesto vše je určitě lepší jedna násilná osoba

---

²¹ Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, vládní návrh č. 439 zákona o Policii České republiky – zvláštní část

neoprávněně vykázána, než např. dalších 90 týraných osob ponechaných s násilnou osobou.

K tomu bych jen doplnil, že v roce 2007 bylo v teritoriu Správy Jihomoravského kraje Policie ČR (je odlišné členění od územního členění na vyšší správní celky) vykázáno celkem 138 osob. Z tohoto počtu si celkem 6 osob podalo odvolání proti vykázání a pouze 2 odvolání byly vyhodnoceny jako oprávněné²², tedy se dá obráceně říci, že z celkového počtu 138 vykázáných osob došlo ve dvou případech ke zrušení jejich vykázání. V tomto údaji není uvedeno, zda ke zrušení rozhodnutí o vykázání došlo z důvodu nenaplnění zákonných znaků k vykázání nebo zda se jedná pouze o formální vady předmětných rozhodnutí.

Samozřejmě je jasné, že pouhý strach z vykázání, nebo přímo vykázání nemůže vést k tomu, že již k domácímu násilí nebude docházet, ale u některých násilných osob, může, na začátku vzniku jejich násilného chování, vést k pozitivní korekci chování žádoucím směrem. Z tohoto pohledu se mi vykázání jeví jako nepostradatelný prvek při řešení domácího násilí a je určitě dobře, že i naše země se zařadila mezi státy, kde tento institut funguje a praxe při jeho využívání jistě potvrzuje, že to byl krok správným směrem. Vykázání je tak určitě jedním z účinných léků proti domácímu násilí a jeho úloha při řešení tohoto velice nebezpečného sociálně patologického jevu je nezastupitelná a nepostradatelná.

5.4. Dílčí shrnutí

Ve výše uvedené kapitole jsem se snažil věnovat části nového zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR účinného od 1.1. 2009, popisující v hlavě VII vykázání. Nový zákon nahradil v této oblasti předešlý zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR upravující oprávnění rozhodnout o vykázání ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj vycházející z ustanovení § 21a) až § 21d) tohoto zákona. Zároveň jsem se snažil popsat nové oprávnění policie vykázat osobu a snažil jsem se o vyjmenování rozdílů nové úpravy institutu vykázání oproti předcházející úpravě.

---

²² Statistika Policie ČR dostupná na stránkách Správy Jihomoravského kraje, oddělení pořádkové a železniční policie

6. Domácí násilí z mého pohledu

Domácí násilí považuji osobně za velmi negativní sociálně patologický jev, který je jako takový nutné pojmenovat a řešit na všech úrovních. Dlouhou dobu to byl tento bohužel považován za soukromou záležitost dotčených osob a byla o něm velmi malá informovanost. V České republice bylo domácí násilí takřčená „*tabula rasa*“²³ a začalo se o něm otevřeně hovořit až v roce 2001, kdy na základě usnesení vlády České republiky došlo k pověření Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí a Úřadu zmocněnce pro lidská práva na vypracování a provedení informační kampaně, čímž se problém stal celospolečenskou diskusí. Zároveň tímto došlo k motivaci v legislativní rovině k hledání zákonodárných úprav. Otevřená diskuse o problému, jeho medializace a fungující státní aparát pracující na základě účinných legislativních prostředků jsou jedinou možností, jak se dá účinně bojovat a potírat tento sociálně patologický jev.

6.1. Můj pohled na domácí násilí

V prvních částech své bakalářské práce jsem se snažil popsat domácí násilí jako takové, co tento pojem vlastně znamená, příčiny, fáze, druhy a formy domácího násilí apod., ale také základní účastníky potřebné k tomu, aby se mohlo jednat právě o domácí násilí.

Ted' bych k tomuto chtěl doplnit pár svých názorů a poznatků policisty Policie ČR a při tomto bych chtěl zdůraznit, že zde uvádím pouze své osobní názory, nikoliv názory nějaké skupiny osob, hnutí nebo snad postoj Policie ČR. Jak jsem uvedl, pracuji jako policista u Policie ČR na základním útvaru, kterým je obvodní oddělení, v tzv. skupině dokumentace. Jedná se o skupinu policistů vyjíždějících na místa jednotlivých oznámení občanů a zde provádějících dokumentaci protiprávního jednání v příslušnosti obvodních oddělení. Mezi těmito oznámení může být právě i oznámení pro podezření z incidentu majícího znaky domácího násilí, stručněji tedy z domácího násilí.

Samotné posouzení, co je či není domácí násilí, není pro žádného policisty nijak jednoduché. Obzvláště na začátku roku 2007, tedy na začátku účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím, se asi každý policista ve službě obával oznámení, které mohlo tzv. zavánět podezřením z domácího násilí. Tento strach pramenil z něčeho

---

²³ Výraz použitý anglickým filosofem Locke J.: Esej o lidském rozumu. Výraz označuje „*nepopsaný list*“:

nového, něčeho celkem neznámého, neboť školení a vysvětlování postupů policistů před začátkem účinnosti zákona moc neproběhlo. Navíc před začátkem účinnosti zákona byla domácímu násilí ve sdělovacích prostředcích věnována velká pozornost a tak tento strach pramenil i z možnosti účelových oznámení a také ze strachu, zda bude každý schopen na místě pod tlakem aktérů schopen se správně rozhodnout a následně unést případné následky svého rozhodnutí. Samozřejmě, že je správné, že domácí násilí bylo medializováno, ale z pohledu policisty byl prvotní zájem o domácí násilí spíše problematický.

Během doby účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím se sice situace ohledně proškolení jednotlivých policistů a tím jejich lepší informovanost a jejich sebevědomí na poli domácího násilí zlepšovalo, k čemuž rovněž přispělo i sbírání zkušeností z předcházejících případů. Přesto vše a přes mnohé proškolení modelových situací ohledně domácího násilí, se však většinou v praxi setkáte se situacemi, na které nejste moc připraveni a následné rozhodnutí a správné posouzení je velmi obtížné. Situace na místě bývá často nepřehledná a tvrzení obou stran protichůdná. Navíc k většině takových oznámení dochází v noční době a tím bývá ztíženo nalezení možných svědků, kteří by pomohli v nést do situace alespoň částečně světlo. Čas a tlak vyvíjený na rozhodnutí policii se tak stává velkým nepřítelem. Vzhledem k velké medializaci domácího se násilí se vždy najde nějaká tzv. podšívka a snaží se zákon interpretovat ve svůj prospěch. Proto pouhá slepá víra policistů vycházející z tvrzení údajné ohrožené osoby by mohla vést ke zbytečné perzekuci označené ohrožené osoby a tím možnému zneužívání zákona na ochranu před domácím násilím.

Osobně jsem byl přítomen, když se na Policii ČR obrátila jedna paní s tím, že ji manžel dlouhodobě trýzní a tak žádá jeho vykázaní. Při zákroku bylo zjištěno, že zde k žádnému dlouhodobému násilí vůči této ženě nedochází ani mezi nimi nebyly hlášeny žádné předcházející útoky či incidenty. Navíc mezi nimi, vzhledem k jejich temperamentu, nebyly jasně vymezené role na násilnou a ohroženou osobu a společně žili spíše v tzv. italské rodině. Když bylo policisty této paní sděleno, že jejího manžela nemohou ze společného bytu vykázat, neboť k tomuto nejsou splněny zákonné podmínky, ale může podat na manžela pro současný incident oznámení, tak ta zareagovala tak, že se dále odmítka s policisty bavit, neboť nic jiného za své daně po nich nepožaduje a vykážala je ze svého bytu pryč. Tento případ je pouze jeden

z mnohých, neboť oznámení požadujícího pouze vykazání partnera ze společného obydlí z důvodu jiné vypočítanosti apod. je více.

Při skutečném domácím násilí bývá ohrožená osoba při příjezdu policistů velmi rozrušená, zmatená a její výpověď pak bývá pro policisty málo přesvědčivá. To je však z hledem k okolnostem pochopitelné, neboť samo násilí musí na každém zanechat menší či větší následky. Často právě násilná osoba bývá při jednání s policisty tou dominantní a více s policií spolupracující. Proto základním taktickým hlediskem na místě musí být oddělení obou osob, následné uklidnění ohrožené osoby, která je poté ochotna začít spolupracovat a ve věci vypovídat.

Přesto, že situace je na místě incidentu vyhodnocena jako domácí násilí, tak ještě musí policista rozhodnout, zda bude násilná osoba vykázána nebo nikoliv, neboť zde přichází do úvahy druhá zákonná podmínka, kterou je důvodný předpoklad, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti.

Když policista přijede na místo, kde došlo k nějakému fyzickému napadení a vidí zraněnou osobu, tak dokáže celkem přesněji zjistit, co se zde stalo, kdo je poškozený a kdo je útočník. To však neplatí u domácího násilí. Proto osobně zastávám názor, že domácí násilí je pojmem spíše abstraktním, neboť vzhledem k jeho latentnosti se ve většině případů jedná o násilí bez viditelných a hmatatelných stop, které lze hned na místě pouhým pozorováním zjistit.

Zároveň však chápu, že tento celospolečenský problém existuje, je třeba jej řešit a přísně postihovat. Osobně bych se však přiklonil k řešení v trestně právní rovině s následnou pomocí dalších institucí, jak jsou uváděny v zákoně na ochranu před domácím násilím, tedy poskytnutím pomoci intervenčními centry a soudy.

Zastávám názor, že domácí násilí jako takové nemůže existovat samo osobě, ale vždy v souběhu s nějakým protiprávním jednáním a to buď v přestupkové, nebo trestní rovině. Tento můj názor vychází z mé praxe, neboť jsem se zatím nikdy nesetkal s tím, že by policie zjistila domácí násilí bez dalšího protiprávního jednání a proto se domnívám, že konání dvou oddělených řízení je nadbytečné a zatěžující. Dvěma řízeními mám na mysli vyhotovení dvou různých druhů písemností, neboť vykazání je opatření netrestního charakteru a proto je od trestního řízení oddělené a je vedeno samostatně. Zda tento můj názor zastávají ještě další policisté nevím.

6.2. Můj názor na „Institut vykázání“

Institut vykázání jsem se snažil, ve výše uvedených částech, popsat z hlediska prvotní zákonné úpravy dle zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR ve znění zákona č. 135/2006 Sb., ale i vycházející ze současné právní úpravy zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR účinné od ledna 2009. Rovněž jsem se snažil o jejich vzájemné porovnání z formálního hlediska jejich psané podoby.

Teď bych rovněž jako u samotného domácího násilí se chtěl podělit o svůj názor na institut vykázání. Co se týká prvotní úpravy, kde byl institut vykázání koncipován jako správní rozhodnutí na základě zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád a tak policista vydávající rozhodnutí byl v postavení úřední osoby oprávněné konat úkony správního orgánu na základě správního řádu, se domnívám, že tato úprava byla velmi komplikovaná a zbytečně složitá. Již v době platnosti této úpravy jsem se na školeních dotazoval, proč byl tento postup zvolen a zda by nebylo jednodušší pro celkové řešení věci, aby vykázat osobu bylo pouze oprávnění policisty, tak jak třeba osobu omezit na osobní svobodě apod. Na to mi bylo jedním školícím pracovníkem sděleno, že původně bylo vykázání koncipováno jako oprávnění policisty, ale na žádost představitelů Policie ČR bylo do zákona vloženo jako správní rozhodnutí. Sama praxe při využívání vykázání následně potvrdila zbytečnost vykázání jako správní rozhodnutí a vedla k žádoucí změně v podobě nového zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

Nový zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR v hlavě VII pod názvem vykázání přinesl velké ulehčení v postupu policistů při vykázání a tím určitě i větší snahu pomoci obětem, neboť odpadl strach ze špatného správního rozhodnutí při vykázání a tím možných následků z tohoto nesprávného rozhodnutí. Nový zákon rovněž zjednodušil terminologii a vše shrnul pouze pod název vykázání, čímž rovněž odpadla možnost případných chyb v následném rozhodnutí.

Osobně se domnívám, že v každém případě je dobře, že vykázání se stalo pouhým oprávněním policisty Policie ČR a tím se stalo pro každého policisty jakoby lépe dostupné, neboť vykázání z pozice správního rozhodnutí tak nějak policistům nepřírostlo k tělu.

Přesto vše si však neodpustím k tomu poznamenat svůj komentář v podobě názoru, že vykázání na dobu 10. dnů, i když je tím pouhým oprávněným policisty, by nemuselo být vázáno pouze na domácí násilí jako takové, ale mohlo by být použito

i jako ochranné opatření oběti např. při opakovaných fyzických útocích v určitém časovém úseku mezi blízkými osoba nebo osoba ve společně obývaném obydlí. Vím, že policie při fyzickém napadení má možnost tzv. pachatele omezit na osobní svobodě v přestupkovém i trestním řízení, ale zde se jedná pouze většinou o krátkodobé opatření a oběť útoku se v tak krátkém čase není schopna ani z útoku proti své osobě zpamatovat, natož si rozmyslet a uspořádat svůj další život. Po skončení omezení osobní svobody se násilná osoba vrací zpět domů a ve většině případů dochází k dalšímu napadení oběti. Ta však již věc cestou policie neřeší, neboť si je vědoma toho, že po krátké době bude opět násilník policií propuštěn a vrátí se domů a vše by se mohlo opakovat s ještě větší intenzitou.

Samozřejmě jsem si vědom, že opakovanost fyzických útoků hraničí již s možným domácím násilím a že tato hranice je mezi nimi velmi tenká, ale tímto opatřením by pak prakticky došlo ke smazání této hranice a odpadlo by zkoumání, zda se jedná o domácí násilí či nikoliv. Vykázat násilnou osobu ze strany policie by tak bylo v podstatě možné bez naplnění jednoho zákonného znaku definice domácího násilí, kterým je postupný nárůst intenzity, a který je v praxi nejhůře definovatelný. Jediným kritériem pro vykázání by se tak v podstatě stalo zákonné ustanovení *„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista...“*. Postup policie při vykázání by se tak stal mnohem transparentnější a policisté by si již na začátku zákroky byli jistí, jak mohou proti násilné osobě postupovat téměř bez provádění složitého šetření a vyslychání dalších osob v místě. Rovněž doba vykázání by při tomto oprávnění, v případě opakovatelnosti násilí mezi dvěma konkrétními osobami, nemusela být hned v délce 10. dní, ale mohla být odstupňována v závislosti na počtu předcházejících útoků. Samozřejmě, že by zde musela být přesně definována doba vykázání v závislosti na konkrétních počtech útoků. Sami pachatelé by si tak byli vědomi, že v případě následné opakovatelnosti, je možné lhůtu jejich nedobrovolného odchodu z domu prodloužit a možná by se pak vyvarovali dalšího násilí.

Oprávněním vykázat násilníka ze společného obydlí v případě opakovatelnosti násilných útoků by však ochrana oběti nemusela končit, ale v případě opakovatelnosti násilných útoků mimo společné bydliště, kdy není možné násilníka vykázat, tak by se oběť mohla, po určitém počtu útoků, obrátit s návrhem na předběžné opatření podle

občanského soudního řádu na příslušný soud, který by mohl vydat rozhodnutí zdržet se styku nebo navazování kontaktu násilné sobě s osobou ohroženou.

I zde jsem, jsi vědom možného zneužívání tohoto oprávnění policisty Policie ČR v praxi v podobě podávání účelových oznámení ze strany určitých osob, ale to je bohužel stejně tak možné i za současné právní úpravy. Ideální zákony jsou možné pouze v ideálním světě s ideálními lidmi, ale to ve skutečnosti bohužel není možné a v případě takové ideální společnosti, by možná ani žádné zákony již být nemusely.

6.3. Úloha sociálního pedagoga při domácím násilí

V předcházejících dvou dílčích částech jsem se snažil nastínit svůj názor na domácí násilí i na institut vykázaní spíše z pohledu policisty a zároveň jsem se snažil nastínit svůj pohled na možný vývoj v této oblasti, který by mohl částečně přinést zjednodušení postupu.

V této části bych se chtěl na danou problematiku zaměřit z pohledu svého studijního programu, tedy z pohledu sociálního pedagoga, neboť náplní práce sociálního pedagoga je rovněž odstranění nebo alespoň snaha o řešení sociálně patologických nebo jiných sociálně nežádoucích jevů a začlenění potřebných jedinců či skupin do společnosti. Z tohoto pohledu je příprava studentů daného studijního programu určitě velmi vhodná k řešení právě sociálně patologického jevu nazývaného domácí násilí. Studium sociální pedagogiky člověka formuje k potřebným dovednostem a znalostem uplatnitelných právě i mimo jiné při řešení domácího násilí, neboť hlavní směry studia jsou zaměřeny na psychologii, pedagogiku a právo. Právě znalosti z těchto klíčových předmětů může absolvent studia určitě využít v různých oblastech řešení.

Znalost psychologie je v každém případě užitečná a využitelná již v počáteční fázi oznámení při podezření z domácího násilí, ale jiného oznámení, neboť zde lze dobrou typologií jednotlivých účastníků správně posoudit jejich předcházející i následné chování. Vcítění se do situace oběti pomáhá překonat počáteční bariéru mezi ní a policistou a pomáhá v pochopení její tíživé situace bez nějakého předčasného soudu či ukvapeného rozhodnutí. Rovněž znalost psychologie lze využít jak při základním rozhovoru s jednotlivými účastníky, tak zejména při vedení samotného výslechu osob s cílem získat co nejvíce informací, neboť nevhodná otázka, nebo otázka položená ve špatnou dobu, může celý výslech znehodnotit a policista se pak nedozví potřebné

informace. Samotná psychologie vycházející již z hlubších znalostí odvětví je pak nápomocná nejen při vyšetřování domácího násilí, ale hlavně mnoha jiných trestných činů. *Při samotném vyšetřování případů přichází psychologické postupy v úvahu zpravidla v situacích důkazní nouze čin nejednoznačnosti.*²⁴ Samotný trestní zákon, přesněji jeho zvláštní část, i trestní řád obsahují řadu pojmů, k jejichž kvalifikovanému posouzení je předpokládáno odborných psychologických poznatků, např. posouzení, zda lze hovořit o určitém osobnostním založení, o stavu rozrušení, o využívání bezbrannosti a závislosti na druhém apod.

Znalosti z oblasti pedagogiky pak mohou být uplatněny zejména v prevenci, tedy v předcházení vzniku domácího násilí, v šíření osvěty mezi laickou veřejností, neboť všestranné znalosti problému vedou určitě k jeho potlačení v počáteční fázi, ale také zejména k jeho odhalování již ve fázi jeho rozbuzení. Vždyť prevence je určitě jednou z možných cest v boji s domácím násilím. Léty a zkušenostmi prověřené tvrzení, že předcházení samotnému sociálně patologickému jevu je určitě účinnější a efektivnější, než jeho složitá eliminace, má v tomto případě určitě opodstatněný základ. Z pedagogiky lze dále částečně využít znalosti ohledně výchovy v současných podmínkách, roli prostředí ve výchově a v rozvoji osobnosti. Zároveň zde lze využít znalosti o úloze sociálně - pedagogických funkcí rodiny a výchovně - vzdělávacích institucí.

Naopak znalosti z oblasti práva pomáhají v uplatnění a vynucení si vlastních práv, které každému právní systém ČR zaručuje. Zároveň však dobrá znalost práva může každému pomoci při řešení domácího násilí bez ohledu na to, v jaké pozici se nachází, tedy zde je právě obětí násilí, nebo zde je na strany orgánu, který se domácím násilím zabývá a má ohrožené osobě pomoci. To že by se mohl dostat i do pozice násilné osoby, bych snad raději ani nepředpokládal. Základním právem ve vztahu k oběti je myšleno zejména její právo na svoji ochranu, svobodu a základní lidská práva. Naopak dobrá znalost práva u osoby, která se domácím násilím zabývá z pozice orgánu řešícího problematiku, vede vždy k neúčinnější pomoci oběti, neboť rozhodující orgán, zejména na straně policisty Policie ČR, si je vědom svého možného správného postupu a je si jistý, že jeho rozhodnutí se nedostává do kolize s právní normou. To vede k ráznému řešení problému bez hledání tzv. bočních ústupových cest, tedy snadnějšího řešení, aby

---

²⁴ Čírtková, L.: Forezní psychologie, s. 271. Plzeň: POLS Aleš Čeněk 2004.

se sám náhodou nemohl dostat do nějakého problému z důvodu špatného posouzení situace či špatného rozhodnutí. Znalost vlastních oprávnění a schopnost jejich aplikace jsou vždy tou správnou cestou k cíli a jsou tou rozhodující vlastností každé zkušené, dobře připravené a kompetentní osoby k rozhodování.

6.4. Dílčí shrnutí

V této části jsem se snažil nastínit svůj postoj na domácí násilí a na institut vykázaní a zároveň prezentovat svůj postoj k tomu, jakým dalším směrem by se mohlo ubírat oprávnění policistů Policie ČR při potírání tohoto sociálně patologického jevu. Společně s tímto jsem uvedl možnosti uplatnění znalostí studia oboru sociální pedagogika při kontaktu s domácím násilím a uplatnění jednotlivých stěžejních oborů studia.

K tomu bych chtěl zdůraznit, že problematiku domácího násilí nijak nepodceňuji, což snad každý poznal, a násilné osoby odsuzuji. Jsem rád, když se podaří zjistit každý nový případ domácího násilí, ale ne proto, že k domácímu násilí dochází, ale že se jednání násilné osoby podařilo zamezit. Vidět ohroženou osobu dostávat se zpět do života, je totiž velký příliv sil a pocit z dobře vykonané práce. Právě tím má práce policisty smysl a zároveň tím dochází k naplnění hesla Policie ČR „*pomáhat a chránit*“.

7. Kazuistický případ domácího násilí

Kazuistika je podle slovníku pojem označující popis a výklad konkrétních případů, zpravidla místo teoretické analýzy pojmových znaků. Ve vztahu k moderním vědám je užíván jako synonymum pro případovou studii.

Vytvoření kazuistiky je součástí druhé etapy sociální práce, a to etapy diagnostické. Diagnostická etapa je zaměřena na zjištění a hledání příčin, které vedly k určitému sociálnímu problému. K diagnóze sociální pracovník dospěje na základě záměrných rozhovorů s jedincem a šetřením v domácnosti. Na základě zjištěných poznatků sociální pracovník vytvoří kazuistiku.²⁵

Níže bych chtěl uvést konkrétní případ odehrávající se v teritoriu mého bydliště. Z jistě pochopitelných důvodů zde neuvedu celá jména aktérů ani konkrétní místo případu.

7.1. Případ paní Š. K.

Paní Š. K. žila v rodinném domku v jedné větší obci v blízkosti okresního města. Společně s ní v domku bydlel i její manžel pan Š. F., se kterým v roce 1982 uzavřela manželství. V době uzavření manželství již byla paní těhotná a čekala jejich syna Š. M., který se narodil 5. měsíců po svatbě. Přesto k uzavření manželství mezi nimi došlo z lásky. V harmonickém vztahu se pak ještě narodila v roce 1985 dcera Š. A. a tak společně všichni pobývaly v rodinném domku v řadové zástavbě na konci obce. Paní Š. K. pracovala jako učitelka a následně i jako ředitelka základní školy v jiné částečně vzdálenější obci. Pan Š. F. pracuje jako instalatér. Kromě běžných neshod a normálních rodinných problémů vztah mezi nimi začal dostávat pozvolné trhliny po tzv. sametové revoluci, kdy pan Š. K. začal jezdit za prací do sousedního Rakouska. Pro mnohé by to určitě byla velká výhra, neboť příjem pana Š. F. v tuzemsku a následně v zahraničí byl nesrovnatelný. Problém však zde byl v tom, že pan Š. F. byl přes celý týden v Rakousku a zpět se vracel pouze na víkend. S odstupem času se u něj objevil problém se žárlivostí, kdy se k němu začali donášet určité informace o nevěře manželky, což společně v té době s nadstandardním příjmem vedlo k čím dál častějším problémům a hádkám mezi

---

²⁵ Definice encyklopedie Wikipedia dostupná <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kazuistika>

manželi v rodině. Paní Š. K. milostný poměr s jinou osobou před manželem i dalšími známými popírá, i když hlasy z jejich okolí jsou opačného názoru a milostný poměr potvrzují.

Právě tahle nově vzniknuvší situace vedla k posunu v chování pana Š. F., který začal při jednání s manželkou využívat svoji fyzickou sílu a začínalo zde docházet i k fyzickému napadání. Zde svoji úlohu sehrála i nadměrná konzumace alkoholu, kterou se snažil pan Š. F. řešit ohlasy o nevěře manželky. Návrat pana Š. F. na víkend domů pak probíhal tak, že pan Š. F. po příjezdu do místa bydliště nešel domů, ale šel do místní hospody, kde popíjel alkoholické nápoje a takto posílněn se pak vracel domů. Doma pak docházelo ke konfliktům mezi ním a manželkou, ale často i mezi ním a jeho dcerou, která stála za každých okolností na straně své matky a s otcem neměla příliš dobrý vztah. Většinou pak po hádce s manželkou nebo dcerou pan Š. F. odcházel z domu a odjížděl do okresního města za další zábavou v nočních podnicích a domů se vracel většinou až v dopoledních hodinách nebo dokonce až v neděli, Poté se doma pouze vyspal a pak odjížděl za prací opět do Rakouska. Někdy se také stálo, že paní Š. K. si po hádce s manželem zabalila svých pár věcí a děti a s nimi odjela ke svým rodičům do sousední vesnice, kde společně přečkali víkend. Protože pan Š. F. začal žít tímto finančně náročným životem, tak přestal své manželce přispívat na domácnost. Zde však musím podotknout, že i když přímo na domácnost finančně nepřispíval, ale stále ještě dobudoval jejich společný rodinný domek a nakupoval do tohoto různé zařízení, které pak mohli všichni využívat. Jednalo se například o zakoupení špičkové elektroniky do domu, vybudování grilu s udírnou v hodnotě několika desítek tisíc apod. Dále zde pravidelně dětem přispíval na jejich školné, cestovné, mobilní telefonu, kdy tento příspěvek dětem nebyl rovněž nijak zanedbatelný. K nákupu těchto věcí manželka policistům nakonec sdělila, že se většinou jednalo o zbytečně drahé a pro samotný chod domácnosti málo potřebné věci, takže by v každém případě raději dostávala pravidelný příspěvek na domácnost, neboť domácnost utáhnout pouze s jejího jednoho platu nebylo jednoduché.

Při konfliktem mezi nimi došlo i několikrát na fyzické násilí užití ze strany pana Š. F. proti své manželce, která v několika případech musela vyhledat lékařské ošetření. Při ošetření však nikdy neuvedla jako příčinu fyzické násilí, ale pády ze schodů a podobné příčiny.

O problémech v této rodině se Policie ČR dozvěděla asi v roce 2003 na základě oznámení rodičů paní Š. K., která po jednom s napadení ze strany manžela opět utekla ke svým rodičům. Oznámení v prvním případě bylo podáno písemně. Po následném předvolání pak k tomu však uvedli, že se při podání oznámení unáhli a možná špatně vyhodnotili celou situaci a vše ponechávají na výpovědi své dcery, tedy paní Š. K. a dále k věci odmítli vypovídat. Paní Š. K. při své výpovědi se rovněž odmítla k věci vyjádřit, pouze popřela nějaké fyzické násilí nebo problémy v rodině. Avšak při jednání s paní Š. K. bylo zřejmé, že v rodině není vše v pořádku a proto byl s paní Š. K. uskutečněn dlouhý rozhovor a při tomto ji byla nabídnuta možná pomoc ze strany policie v případě, že se rozhodne ve věci vypovídat. Dále ji byl nastíněn možný postup v konání policie proti jejímu manželovi, ale přesto vše stále paní Š. K. trvala na tom, že v rodině nejsou žádné problémy. Jednou z příčin, proč se takto asi zachovala, byl zřetelně rozpoznatelný strach na reakci svého okolí, tedy tzv. *co by tomu řekli ostatní lidé, jak by vypadala na veřejnosti*. Pak Š. F. na policii pak uvedl, že on ve svém jednání žádné problémy nevidí, násilí vůči manželce popřel. Naopak vše svaloval k vině manželky s tím, že tato má milence a tím zanedbává chod své rodiny a z tohoto důvodu pak dochází mezi nimi k hádkám, při kterých on pak raději z domu odchází pryč. Fyzické násilí proti manželce jednoznačně popřel a vyloučil, že by k tomuto z jeho strany docházelo. Oznámení manželčiny rodičů označil za účelové, neboť s nimi moc nevychází a tito by si asi přáli, aby došlo k jejich rozchodu a jeho vystěhování z domu. Vše označil jako začínající boj o jejich společný majetek. Oznámení bylo nakonec ze strany policie odloženo s tím, že ve věci není dáno podezření ze spáchání trestného činu ani přestupku, neboť bez výpovědi paní Š. K. nebo výpovědi dalších svědků zde policie nemohla nic dělat. Jak se praví, tam *kde není žalobce, není ani soudce*.

Pak byla v této rodině delší odmlka, kdy tímto však nechci říci, že by se vztahy v rodině zlepšili, pouze se jimi již nezabývala policie. Jednání však mělo svůj vývoj a vše začínalo vrcholit na konci roku 2006 tím, že paní Š. K. na svého manžela podala celkem 2 oznámení na policii. Jedno oznámení bylo z důvodu slovního napadání hanlivými výrazy a poté hned následující den pro fyzické napadení a způsobení drobného zranění. Obě oznámení byly prošetřovány pro podezření ze spáchání přestupku proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/90 Sb., o přestupcích.

Další oznámení na Policii ČR následovalo v dubnu 2007 pro fyzické napadení se způsobeným zraněním a vyhrožováním ublížením na zdraví, kdy věc byla prošetřováno již pro podezření ze spáchání trestného činu ze strany p. Š. F., ale po prošetření bylo oznámení odevzdáno opět k projednání přestupku příslušné komisy pro projednání přestupku při Obecním úřadu dané obce.

Celá situace v rodině vygradovala v prosinci 2007, kdy na základě dalšího oznámení paní Š. K. pro fyzické napadení ze strany manžela byla hlídkou policie věc ještě kvalifikována jako přestupek. Následně ještě téhož dne však došlo k opětovnému napadení paní Š. K. ze strany manžela a to již se závažnějším následkem. Možná právě proto, ale zejména vzhledem k předchozím útok, postupnému nárůstu intenzity útoků, jasně diferencovanosti rolí a páčání násilí v soukromí se policisté na místě rozhodli násilnou osobu, tedy pana Š. F. vykázat ze společného obydlí na dobu 10ti dnů. Zároveň proti panu Š. F. byly zahájeny úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci dle ustanovení § 197a odst. 1) trestního zákona a trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě dle ustanovení § 215a odst. 1) trestního zákona a tak bude mít věc soudní dohru. Po vykázání pana Š. F. jeho manželka nepodala soudu návrh na předběžné opatření, takže po skončení zákonné lhůty 10ti dnů se pan Š. F. opět vrátil do společného obydlí v jejich rodinném domku.

Od posledního oznámení z prosince 2007 se situace mezi manželi velmi změnila a oba, přesněji alespoň pan Š. F. pochopil, že tímto směrem cesta nevede a další oznámení pro slovní či fyzické napadení již policie nešetřila. Sice se k sobě již nevrátili, alespoň co se týká intimního vztahu, ale přestože spolu stále společně bydlí a naučili se vzájemné toleranci. Přesněji se dá říci, že začali každý žít svým vlastním životem bez dalšího násilí. Pan Š. F. navíc podal žádost o rozvod, což se pro většinu může zdát vzhledem k předešlým okolnostem překvapivé, neboť každý spíše čekal aktivitu na straně paní Š. K. Z doslechu jsem se dozvěděl, že podáním žádosti o rozvod pan Š. F. chtěl sám vzniklou situaci řešit a předejít tak možným trestně právním následkům na své osobě.

7.2. Závěr z kazuistického případu

Zmíněný případ určitě dokládá, že vykázání násilné osoby může vést ke změně v jejím chování a tím zamezení jeho dalšího páčání. V tomto případě má institut

vykázání nesmírný význam. Přes popsany případ jsem si vědom, že takový konec nemá každé vykázání, ale i tak je jasně patrné ponaučení pro další podobné případy. Jen bych k tomu podotknul, že možná vykázání mohlo být aplikováno již v dřívější době a tím potřebná změna v chování mohla přijít i dříve, ale na druhou stranu jsou to jen spekulace a důležité je, že potřebná změna nastala.

Z popsané případu je zřejmé, že institut vykázání má skutečně nezastupitelnou roli při řešení problému domácího násilí, ale bohužel jím nejde tomuto jevu předcházet. Pouze velká medializace a strach násilných osob ze zveřejnění, může u některých vést k uvědomování si svého nežádoucího chování.

Závěr

Domácí násilí je fenomén současné doby. Jedná se o sociálně patologický jev projevující se v agresivním chování jedné osoby směrem k druhé, který není v naší společnosti jevem neznámým ani nijak ojedinělým. Právě naopak jde o jednu z nejrozšířenějších forem násilí vůbec a vzhledem ke své latentnosti se řadí mezi nejnebezpečnější, neboť mívá většinou drtivý dopad na ohroženou osobu.

Z tohoto pohledu je jistě dobře, že problematika domácího násilí se stala po vzoru okolních zemí, zejména Rakouska, v posledních letech předmětem zájmů odborníků, médií, zákonodárců, neziskových organizací, tak hlavně laické veřejnosti. Díky této osvětě se začal měnit názor široké veřejnosti na domácí násilí a začalo docházet k potlačování mýtů, což vede k možnosti následného řešení a pomoci.

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval popisem sociálně patologického jevu označeného jako domácí násilí a jeho účastníky, se zaměřením na vymezení osoby oběti (ohrožené osoby) a pachatele (násilné osoby). Dále se zde pak snažím popsat institut vykázání nebo zákaz vstupu do společného obydlí vycházející z právní úpravy dle zákona č. 283/91 Sb. o Policii České republiky ve znění zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím a dále ze současné účinné právní úpravy na základě nového zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Zároveň jsem provedl vzájemnou komparaci těchto dvou stěžejních právních úprav z hlediska vykázání násilné osoby a postupu při vykázání. V další části jsem provedl zhodnocení vykázání násilné osoby ze společného obydlí, a jak vykázání pomáhá v boji s domácím násilím s uvedením svého názoru na tento institut a s návrhem možného vývoje, jak bych si jej osobně představoval. Rovněž jsem zde uvedl svůj pohled, jak může studium oboru sociální pedagog být přínosné pro řešení domácího násilí a jaké znalosti může právě sociální pedagog využít. Na závěr práce jsem uvedl jeden konkrétní případ domácího násilí ze svého okolí, a jak vlastně pomohlo vykázání násilné osoby při řešení situace a vztahů v rodině. Do přílohy bakalářské práce jsem vložil tabulky související s domácím násilím a vykázáním násilných osob ze společného obydlí.

Zhodnocením současné účinné platné právní úpravy ohledně boje s domácím násilím, zejména pak oprávnění policistů Policie ČR vykázat násilnou osobu ze společného obydlí, jsem došel k názoru, že oprávnění vykázat násilnou osobu má

nezastupitelnou úlohy při potlačování násilí, ale zároveň může i částečně působit na násilné osoby z preventivního hlediska. Vzhledem k tomu lze konstatovat potvrzení stanovené hypotézy o účinnosti institutu vykázání při řešení domácího násilí.

Na závěr bych chtěl uvést motto z internetových stránek o domácím násilí, které mě zaujalo z důvodu své výstižnosti popisu domácího násilí :

„Je to jako rozjetý vlak. Až teprve když se pořádně rozjede, tak si uvědomíte, že něco není v pořádku. Když vyskočíte, tak se zabijete. Když zůstanete, tak se zabijete taky. Musíte se pokusit najít brzdu.“²⁶

Právě touto brzdou by měl být policejní zásah a jeho opatření proti násilné osobě např. v podobě jejího vykázání a další opatření vycházející ze zákona na ochranu před domácím násilím.

---

²⁶ Zdroj: Internetové stránky Domácí násilí info. Dostupné na: www.domacinasili.info/cze/

Resumé

Bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí se zaměřením na oprávnění policie vykázat násilnou osobu ze společného obydlí a tím možného řešení tohoto sociálně patologického jevu. Práce je rozdělena celkem do sedmi částí, které se týkají každé trochu odlišné části ohledně domácího násilí, ale jednotlivé části by na sebe měli navazovat tak, aby si z nich bylo možné udělat obecný nadhled dané problematiky.

V první části práce jsem se nejdříve snažil o popis definice domácího násilí, zjištění příčin vzniku domácího násilí, uvedení jeho druhů, forem a fází, ale také o stanovení nejčastějších mýtů provázejících domácí násilí u laické veřejnosti.

Ve druhé části práce jsem se zaměřil na účastníky domácího násilí, kteří jsou jinak než agresor (násilná osoba) a oběť (ohrožená osoba). Zde jsem se u obětí zaměřil hlavně na oběť ženu s uvedením tzv. syndromu týrané ženy. U druhé kategorie – násilná osoba jsem se snažil o její výstižný popis s uvedením různých typů násilných osob.

Třetí část bakalářské práce pojedná o zákonu č. 135/2006 Sb. na ochranu před domácím násilím. Je zde uveden popis zákona a jeho základní členění z hlediska možné pomoci obětem domácího násilí.

Ve čtvrté části jsem se pak zaměřil na popis zásahu policistů Policie ČR při domácím násilím vycházející ze zákona č. 283/91 Sb. o Policii ČR ve znění zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, zejména pak na popis nejdůležitějšího oprávnění policie při řešení domácího násilím, kterým je vykázání násilné osoby. Dále jsem zde uvedl popis postupu při vykázání a náležitosti samotného vykázání z pozice policie.

Pátá část práce navazuje na předcházející části s tím rozdílem, že jsou zde uvedeny oprávnění policistů Policie ČR vycházející z nové účinné právní úpravy zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Zároveň je zde provedena komparace vykázání vycházející z nové právní úpravy oproti úpravě předešlé a samotná úloha vykázání při řešení domácího násilí.

V předposlední šesté části jsem se snažil sdělit svůj pohled – názor na domácí násilí a na tzv. institut vykázání. Současně jsem zde uvedl svůj názor na možný vývoj oprávnění policistů policie ČR nejen v oblasti domácího násilí, ale v blízké oblasti

celkového násilí mezi osobami. Zároveň jsem se zde snažil prezentovat pohled na domácí násilí z pozice studenta oboru sociální pedagogika a využití znalostí při řešení.

Poslední sedmá část bakalářské práce popisuje konkrétní případ zjištěného domácího násilí z mého okolí, se kterým jsem se osobně setkal, a ve kterém samo vykázání sehrálo velmi pozitivní a důležitou roli v řešení násilí mezi jeho aktéry.

Anotace

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval problematikou domácího násilí, institutu vykázání a jeho úlohy právě při řešení domácího násilí. V jednotlivých kapitolách jsem se nejdříve zabýval popisem samotného domácího násilí, jeho definicí, znaky, druhy, fázemi, formami a nejrozšířenějšími mýty. Pak jsem se snažil popsat aktéry domácího násilí se zaměřením na oběť ženu s uvedením tzv. syndromu týrané ženy a popis násilné osoby a její typy. V další části je popisován prvotní zákon na ochranu před domácím násilím vycházející ze zákona č. 283/91 Sb., o Policii ČR ve znění zákona č. 135/2006 Sb. a účinný zákon v současné době vycházející ze zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR se zaměřením na vykázání násilné osoby s uvedením rozdílů v obou právních úpravách a vyjádřením svého osobního názoru na současnou účinnou úpravu a možnost dalšího vývoje, jakož i pohled sociálního pedagoga. Na závěr je uveden příklad domácího násilí z mého okolí.

Klíčová slova

Domácí násilí, ohrožená osoba, oběť, násilná osoba, agresor, společné obydlí, institut vykázání, vykázání, zákaz vstupu do společného obydlí, zákon na ochranu před domácím násilím.

Annotation

In my thesis I dealt with the problem of domestic violence, the Institute of banish and its role in dealing with domestic violence. In each chapter, I first examined the description of domestic violence, its definition, characteristics, types, stages, forms and the most widespread myths. Then I tried to describe the actors in domestic violence with a focus on victim a woman with an indication of the syndrome abused women and description of violent person and its types. In the next section is described first law on protection against domestic violence based on the Act No. 283/91 Coll., The Police of the Czech Republic, as amended by Act No 135/2006 Coll. and effective law currently based on the Act No. 273/2008 Coll., the Police of the Czech Republic with a focus on banish violent person, indicating the differences in the two jurisdictions, and expressing my personal opinion on the current active presentation and the possibility of further development, as well as view social pedagogue. Finally, it gives an example of domestic violence in my neighborhood.

Keywords

Domestic violence, a vulnerable person, victim, violent person, aggressor, common inhabitanace, Institute of banish, the prohibition of entry into the common inhabitanace, the law on protection against domestic violence.

Seznam použité literatury

1. Zákon č. 135/2006 Sb., Na ochranu před domácím násilím.
2. Zákon č. 140/1991 Sb., Trestní zákona.
3. Zákon č. 141/1991 Sb., O trestním řízení soudním (trestní řád).
4. Zákon č. 200/1990 Sb., O přestupcích.
5. Zákon č. 273/2008 Sb., O Policii České republiky.
6. Zákon č. 283/1991 Sb., O Policii České republiky.
7. Zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád.
8. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna.
9. Návrh č. 439. *Zákon o Policii České republiky – zvláštní část*. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna.
10. Bednářová, Z. *Pomoc obětem domácího násilí a jejich dětem*. Sociální politika, č. 5 z roku 2000.
11. Čírtková, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň 2004: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.
12. Voňková, J., Macháčková, R. a kol. *Domácí násilí – právní minimum pro lékaře*. Praha 2004: proFem.
13. Časopis: *Kriminalistika* č. 3. Tiskárna Ministerstva vnitra 2006.
14. Časopis: *Kriminalistický sborník* č. 4. Kriminalistický ústav Praha 2004.
15. Časopis: *Kriminalistický sborník* č. 3. Kriminalistický ústav Praha 2004.
16. Bulletin Prevence kriminality MV ČR. Za zavřenými dveřmi-II. Domácí násilí.
17. SARA DN. Pomůcka pro policisty sloužící ke zjištění rizika eskalace domácího násilí na základě vyhodnocení na sebe navazujících otázek.
18. Acorus, občanské sdružení poskytující pomoc osobám ohroženým domácím násilím: www.acorus.cz/.
19. Bílý kruh bezpečí. www.domacinasili.cz
20. Dona linka, Pomoc obětem ohroženým domácím násilím. www.donalinka.cz/
21. Stránky věnované domácímu násilí: www.domacinasili.info/cze/Domaci_nasili/.
22. ROSA, občanské sdružení: www.rosa-os.cz/.
23. Encyklopedie Wikipedia: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kazuistika/>

Seznam příloh

- Příloha č. 1 : Tabulka věkového členění obětí (žen) a pachatelů domácího násilí za rok 2007, které prošli přes občanské sdružení ROSA,
- Příloha č. 2 : Tabulka přehledu počtu vykázaných osob ze společného obydlí Policí České republiky v roce 2007 v jednotlivých krajích,
- Příloha č. 3 : Tabulka indexu počtu vykázaných osob v jednotlivých krajích k počtu celkových obyvatel Policí ČR za rok 2007 a pořadí dle tohoto indexu,
- Příloha č. 4 : Tabulka přehledu počtu vykázaných osob ze společného obydlí Policí České republiky za první pololetí roku 2008 v jednotlivých krajích.

PŘÍLOHY:

TABULKA č. 1 :

Věkové členění obětí (žen) a pachatelů domácího násilí za rok 2007, které prošly přes občanské sdružení ROSA – centrum pro týrané a osamělé ženy.

Věk	Oběti (počet)	Počet v %	Pachatelé (počet)	Počet v %
18 - 24	11	5,7	6	3
25 - 29	13	6,2	8	4
30 - 34	47	24,2	26	13,5
35 - 39	38	19,6	39	20
40 - 44	33	16,5	28	14,5
45 - 49	20	10,3	28	14,5
50 - 54	16	8,2	29	15
55 - 59	12	6,2	15	7,7
60 - 64	3	1,55	12	6,2
65 - 69	1	0,5	2	1
70 a více	0	0	1	0,5
Celkem	194	100 %	194	100 %

V roce 2007 prošlo Informačním a poradenským centrem ROSA 214 klientek domácího násilí. Pro účely statistiky byly zpracovány data 194 klientek (zbývající data nebyla použita z těchto důvodů: 3x šlo o násilí dětí k rodičům, 4x byl agresivní otec k dospělým dětem, 2x byla agresivní matka a od ostatních klientek nebyly získány úplné údaje).

TABULKA č. 2 :

Přehled počtu vykázaných osob ze společného obydlí Policií ČR v roce 2007 v jednotlivých krajích, podle údajů Policie ČR uveřejněných v Kriminologickém sborníku č. 3 z roku 2008.

KRAJ	Počty vykázaní v jednotlivých měsících												Celkem (z toho žen)
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Jihočeský	7	4	6	6	4	2	1	3	4	5	7	1	50 (2)
Jihomoravský	7	8	7	4	12	9	2	9	8	7	2	7	82
Karlovarský	3	1	2	7	2	0	1	1	4	3	4	4	32
Královéhradecký	5	3	4	6	4	2	1	1	2	5	2	0	34
Liberecký	0	3	4	5	3	2	3	5	2	1	0	3	30
Moravskoslezský	25	21	16	25	28	14	13	15	15	13	13	15	213
Olomoucký	4	6	1	3	3	4	5	2	4	5	5	2	44
Pardubický	9	8	6	4	1	5	8	6	6	6	1	1	61
Plzeňský	5	3	1	1	0	0	2	0	1	1	1	1	16
Hl. město Praha	4	9	4	4	4	5	6	3	11	3	3	3	59 (2)
Středočeský	7	15	5	4	6	7	3	3	5	5	11	8	79 (1)
Ústecký	10	7	5	6	8	4	5	3	3	6	12	12	81 (1)
Vysočina	3	2	3	4	2	2	3	2	1	2	3	5	32
Zlínský	0	8	4	7	4	5	6	3	2	3	4	3	49 (2)
Celkem	89	98	68	86	81	61	59	55	68	64	68	65	862 (8)

Dle údajů Policie ČR a shodně i Občanského sdružení Bílý kruhu bezpečí bylo v souvislosti s 862 případy vykázaní či zákazu vstupu při domácím násilí **bezprostředně ohroženo 892 dospělých osob, z toho 858 žen a 34 mužů**. Z počtu 862 případů vykázaní či zákazu vstupu bylo 8 pachatelů žen a z tohoto počtu byla polovina, že vykázána z důvodu, že ohrožovala – týrala ženu (vnučka – Babičku, dcera – matku apod.) Z hlediska věku dominuje u dospělých ohrožených osob věková kategorie 31–40 let (39 %), následuje kategorie 41–50 (25%), 21–30 let (16%).

TABULKA č. 3 :

Index počtu vykázaných osob v jednotlivých krajích k počtu celkových obyvatel Policií ČR za rok 2007 a pořadí dle tohoto indexu. Statistika Policie ČR uveřejněná v Kriminologickém sborníku č. 3 roku 2008.

KRAJ	Počet obyvatel	Počet vykázaní		
		Celkem	Index	Pořadí dle indexu
Moravskoslezský	1 283 911	213	1: 6 000	1
Hlavní město Praha	1 193 270	59	1:20 220	13
Jihomoravský	1 138 174	82	1:13 880	7
Středočeský	1 108 465	79	1:14 400	9
Ústecký	826 852	81	1:10 200	4
Jihočeský	626 634	50	1:12 530	6
Olomoucký	624 961	44	1:14 200	8
Zlínský	598 789	49	1:12 220	5
Plzeňský	552 553	16	1:23 530	14
Královéhradecký	552 481	34	1:16 250	10
Vysočina	522 267	32	1:16 320	11
Pardubický	509 353	61	1: 8 350	2
Liberecký	429 080	30	1:17 300	12
Karlovarský	304 831	32	1: 9 500	3
Celkem	10 271 621	862	1:11 900	

Tabulka č. 4 :

Přehled počtu vykázaných osob ze společného obydlí Policií České republiky za první pololetí roku 2008 v jednotlivých krajích, dle údajů Policie ČR a občanského sdružení Bílý kruh bezpečí.

KRAJ	Počty vykázání v měsících v 1. pololetí roku						Celkem v pololetí
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
Jihočeský	1	4	3	3	1	2	14
Jihomoravský	5	5	3	4	8	3	28
Karlovarský	5	4	4	2	3	4	22
Královéhradecký	1	3	1	4	1	2	12
Liberecký	3	2	3	3	3	4	18
Moravskoslezský	22	10	9	10	7	10	68
Olomoucký	2	1	5	3	3	4	18
Pardubický	2	3	2	4	2	4	17
Plzeňský	0	2	2	3	4	4	15
Hl. město Praha	1	3	2	2	1	5	14
Středočeský	6	2	8	6	7	7	36
Ústecký	9	6	9	8	9	10	51
Vysočina	3	1	1	2	2	3	12
Zlínský	4	2	3	0	4	5	18
Celkem	64	48	55	54	55	67	343

V souvislosti s 343 případy vykázání či zákazu vstupu bylo domácím násilím **bezprostředně ohroženo 353 dospělých osob, z toho 331 žen a 22 mužů** a dále pak i 272 dětí, které byly v těchto domácnostech přítomny policejnímu zásahu i předcházejícímu násilnému incidentu. Z hlediska věku dominuje u dospělých ohrožených osob věková kategorie 31– 40 let (34 %), následovaná kategorií 41–50 (23 %), 21–30 let (17 %), 51-60 let (13 %). V 1. pololetí roku 2008 byly mezi ohroženými osobami i lidé starší 71 let (v počtu 11-ti osob, tj. 3 %) a dokonce i starší 81 let (v počtu 6-ti osob, tj. 1,7 %).